

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Andra Kammaren. N:o 47.

Lördagen den 19 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

§ 2.

Herr *A. F. Pettersson* i Sibbarp anmäldes vara af sjukdom förhindrad att tills vidare deltaga i Kammarens förhandlingar.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 6 (i samlingen N:o 14).

§ 4.

Fortsattes den i gårdagssammanträdet började öfverläggningen rörande § 1 i det af Särskilda Utskottet, uti punkten 1 af dess Utlåtande N:o 1, framlagda förslag till lag om härordningen.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Emil Key erhöll ordet och anförde: Jag hade anmält mig i förgår afton att få ordet för att bemöta tvenne uppgifter i det tal, som den ärade representanten från Linköping Herr Östling hållit, men den långt framskridna tiden och Kammarens otålighet att komma till ett slut, gjorde att jag då afstod för att ej ytterligare upptaga tiden och förlänga diskussionen. Att jag nu återkommer till saken beror deraf, att Herr Östlings uppgifter i väsentlig mån höra till och beröra den punkt, som nu är i fråga.

Herr Östling aktade icke för rof att upprepa — såsom äfven landtmannafiendtliga tidningar i år gjort — den ofta idislade historien om den så kallade "vrån bland bergen". Jag skulle ej syssla ett ögonblick med densamma här, om ej detta yttraude ställes i sammanhang med beskyllningarne mot landtmannapartiet och nog skall

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

vid denna första paragraf ånyo återopas såsom ett nytt löftesbrott. I denna första paragraf har en strykning af hela reserven blifvit af reservanterna från denna Kammare ifrågasatt. Detta har jag, som Herrarne se å sidan 270 *icke* kunnat biträda, tvärt om ämnar jag yttra mig *emot* sagda reduktion. Emellertid läser icke ens det hjälpa. I sammanhang med yttrandet om "vrån bland bergen" blir allt hvad jag säger och gör ändock löftesbrott. Jag måste därför här anställa en efterräkning.

Kongl. Maj:ts 1877 framlagda förslag tilltalade icke få. Äfven jag var bland dem, som funderade på om det ej kanske kunde vara skäl att lemna frågan om indelningsverk och grundskatter ofafgjord, taga emot de erbjudna lindringarne och öka ut beväringsofningarne. Hvad man förnäm i saken från det för förslagets behandling tillsatta Särskilda Utskottet var äfven i viss mån tilltalande. Emellertid vände sig bladet helt plötsligt om. Utskottets i manuskript tryckta utlåtande blef till sin färgläggning alldeles förändradt; hela sidor strökos, större delen utaf mera tidsenliga uttalanden måste lemna rum för andra, i syfte att advocera för ett bibehållande under all framtid af indelningsverket. Jag har dessa båda utlåtanden, både det först tillämnade och det sedermera offentliggjorda, inbundna här bredvid hvarandra. Jag vet icke om af det förra något annat exemplar finnes till — det är ett intressant historiskt dokument i hvad fall som helst — och förvaras af mig bland andra utskottskuriosa.

Efter denna hastiga vändning af Särskilda Utskottet, företagen vid den slutliga justeringen och hvarom Herr Abraham Rundbäck torde kunna lemna närmare upplysningar, voro goda råd dyra. I största hast egde nya sammanträden rum med dem, som icke ville öfvergifva forna uttalanden och icke ville genom efterlåtenhet bereda seger åt indelningsverksvännernas planer. Jag erhöi uppdrag — och åtog mig mot vissa af mig fordrade uttalanden i skrivelsen — att frambära å landtmannapartiets vägnar det skrivelseförslag, som skulle utgöra ett svar på motpartiets försök till öfverraskning. Denna 1877 års skrivelse antogs i sista stund efter långa och många öfverläggningar inom landtmannapartiet. Jag yttrade under debatten (1877, del 3, N:o 44, sid. 36): "Man har sagt att vår skrivelse är svag. Jag sade i går, att jag skulle önskat den mera stark, jag upprepar det nu och jag ställer mig under framtidens dom i detta hänseende, ty jag vet mig hafva kämpat efter yttersta förmåga en hård kamp. Pröfva oss, mine herrar! — och jag ställer särskildt denna uppmaning till vår regering, pröfva oss, sammankalla oss till urtima riksdag i höst och lägg då fram ett förslag *bygd på de grunder* vi nu föreslagit. Om vi *då* icke infria vårt ord, om vi äfven *då* säga nej — då, mine herrar, skall jag afgifva ett löfte till dem, som nu så mycket klandra mig, ett löfte som är lätt att uppfylla, emedan det rör endast mig sjelf personligen; jag skall aldrig mer komma på detta rum, jag skall draga mig tillbaka till min vrån bland bergen och sörja — sörja icke öfver tio års i god afsigt förspildt arbete, utan öfver ett fosterland, som djerfves fresta försynen och öfver hvilket jag då måste se dess straffande hand lyftas."

Hvad innebär detta? Jo, skyldighet att, om dåvarande regering på hösten 1877 framlade ett härordningsförslag, byggt på skrivvelsens grunder, antaga detsamma. Detta brydde regeringen sig icke om. Men det oaktadt sammanträdde enskildt, sagda höst, ett antal män, utarbetade ett ännu mera detaljeradt förslag och framlade slutligen motionerna 1878, sedan man ännu en gång förgäfves anmodat regeringen att taga frågan om hand, och hvad skedde? Jo, Andra Kammaren antog ett på dessa samma grunder byggt härordningsförslag. Hvad kan man mer begära? Kan man, vågar man påstå, att den förmenta oinlösta förbindelsen är obegränsad, gällande för barn och barnbarn och mera för oss än för öfriga medborgare?

Herr Östling uppträdde äfven som hjälpreda åt Grefve Sparre, men redde sig med indelningsverket icke synnerligen bättre än han. Representanten från Linköping ordade om det så kallade äldre indelningsverket och att detta skulle utgöra bevis om att Grefve Sparre icke misstagit sig. Först och främst erinrar jag om att jag yttrat att Carl XI vann slagen mot danskarne vid Lund och Landskrona åren 1676 och 1677, samt att han framlade förslaget om sitt indelningsverk år 1682. Sant — svarar Herr Östling — men det fans ett äldre indelningsverk redan förut och med *detta* slog Carl XI danskarne. Alldeles icke, svarar jag, ty huru var det så kallade äldre indelningsverket? Det egde icke några *boställen* och *torp*. Lemnades bostad, så erhöles denna genom *inquartering* och lönen gafs af *staten*. Det var Carl den XI, som anslog soldattorp och befälsboställen åt den stående hären. Under det så kallade äldre indelningsverket skedde *rekryteringen* genom utskrifningar. Carl XI införde aftal genom *knektekontrakt*. Med denna sin handräckning åt Grefve Sparre har den lärde rektorn endast ådagalagt, att svenska historien icke måtte vara hans hufvudämne. Med detta vore icke heller skäl att upptaga Kammarens tid, om icke just Carl XI:s-tiden derjemte vore målande för bedömande af den ifrågavarande paragrafen. Behovet af och bristen på reserv ådagalägges bland annat deraf att, strax före Carl XI:s död och oaktadt det af honom skapade verkliga indelningsverket, funnos ej mindre än 28,000 man värfvade trupper. Carl XI hade haft en alltför bitter erfarenhet af hvad det betydde att stå utan reserv. Vid danskarnes plötsliga anfall återtogo de i en hast hela Skåne och det var först vid Halmstad, som Carl XI hufvudsakligen med sina garden lyckades hejda fienden. Nu skrapades ihop folk huru man kunde få. Adeln föregick med fosterländskt exempel. Det beslöts att på landskapsmöten söka få ihop folk. Adeln fördubblade rusttjensten, presterna satte upp ryttare, vapen och hästar. Alla försvarsduglige invånare i Småland uppbådades. Trupperna voro folk af allehanda slag, till och med embetsmännen i Stockholm legde ryttare. "En brokig skara", utbrister Fryxell, tillhoppa 12,000 man. Med *dessa* trupper efter förutgångne öfningar, hvartill dessa tiders långsamma krigförelse lemnade tid, vann Carl XI slaget vid Lund och räddade åt Sverige Skåne, Halland och Blekinge.

Hvad är i denna paragraf frågan om? Jo, skola vi hafva någon reserv eller icke?

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Depôttrupperna bestå af 1:sta årsklassens beväring och af den 6:te årsklassen, således af de nyss, men kortast öfvade samt af dem, hvilka af första uppbådet längst varit ifrån öfningarne. Dessa skola efter nödiga repetitionsöfningar i främsta rummet ersätta liniearméns förluster, öfvas i depôtter och vara till handa undan för undan.

Reservtrupperna skola bestå af *andra uppbådet*, som ännu längre varit ifrån öfningarne, förläggas på aflägsnare ställen, men som, äfven de, fordra bevakning. Härigenom göras linietrupperna mera tillräckliga och mera disponibla, kunna mera odeladt användas i första träffen mot fienden. Reserven skall, efter förutgångne repetitionsöfningar, bilda särskilda enheter och kommenderas hufvudsakligen af värnpliktigt befäl, tillhoppa med för detta fast aflönadt, öfver 4,000; denna reserv kostar derför mindre än linietrupperna, men är ofantligt mycket effektivare i farans stund än landstormen.

Om man nu, enligt reservanternas förslag stryker reserven, så besparas enligt Särskilda Utskottets beräkning (sid. 115) visserligen för

23,530 man reservbataljoner	664,000 kronor,
1,160 „ reservsqvadroner	98,000 „
66 kanoner reservbatteri	75,000 „
	<hr/>
	Summa 837,000 kronor;

men man har äfven minskat de stridande med $\frac{1}{4}$, kanonerna med $\frac{1}{7}$, under det att man minskat kostnaden med allenast $\frac{1}{7}$ -del.

För öfrigt hänvisar jag till hvad landtförsvarskomitén yttrar, 2:dra delen sid. 49: "Komitén har föreställt sig, att större tydlighet och reda i härordningens bestämmelser skulle vinnas i detta hänseende, om en bestämd indelning af fälttrupperna gjordes i linie- och reservtrupper, hvaraf de förre skulle bilda sjelfva krigsfoten och de senare förstärka densamma, när behovet det kräfde. Då reservtrupperna på grund af landets nuvarande folkmängd äro hänvisade att mobilisera ur beväringens 2 uppbåd, framstår genom den här gjorda indelningen af fälttrupperna dessutom klarare än i 1878 års förslag betydelsen af beväringens fördelande i tvenne uppbåd. Derjemte har komitén ansett, att med fälttruppernas indelning i linie- och reservtrupper äfven icke obetydliga besparingar äro att vinna, enär de senare kunna åtnöjas med en något ofullständigare organisation med hänsyn till kadrenas sammansättning, då de väl i allmänhet torde komma att tagas i anspråk blott såsom bevaknings- och besättningstrupper å etapp-linier och fästningar o. s. v."

Herr Hedlund, min ärade vän på göteborgsbänken och kamrat i nyssnämnda komité, påstår visserligen att borttagande af reserven icke vore något försvagande, utan snarare tvärt om, ty, säger han, den finnes ju kvar i landsorterna, dess åliggande kan man delvis förändra i syfte af mera disponibilitet till reserv och detta vore vida bättre. Men om så skedde — hvad vore dermed vunnet? Männe icke äfven detta skulle kosta penningar? Det blir då blott en strid om *förnamn*, en strid om huruvida en pojke, ämnad till soldat, skall kallas *Jonas* eller *Johan*! Skulle åter ringa ökade och skärpta åligganden påläggas landtarmén, utan denne skall vara organiserad såsom nu är föreslaget, så måste det

väl innebära ett försvagande af den disponibla stridsstyrkan att borttaga reserven?

Mine herrar, här gäller ju inga stora utgifter *under fred*, här gäller blott att för möjligast billiga pris hafva *i ordning* förstärkningar i den mån ett blifvande *försvarskrig* antager en större omfattning, kräfver större ansträngningar; här gäller frågan, om vi då kanske skola förgäfvos offra lif och blod, ära och gods — om vi skola spilla allt detta för fosterlandet utan gagn och utan framgång.

Jag yrkar på det varmaste bifall till den nu föredragna första paragrafen *oförändrad*.

Herr Trybom: Jag har under riksdagens lopp sökt lära mig förstå, huru indelningsverket må kunna utvecklas för att bereda ett nödortfigt försvar i farans stund. För detta ändamål har jag läst hvad derom skrifvits och hört hvad derom talats af de mer och mindre sakkunnige personer, som nitälskat för en sådan utveckling. Detta försök har alldeles misslyckats, och jag har i stället kommit till insigt af, att försvaret måste byggas på en annan grund för att blifva i någon mån tillfredsställande. Men jag har ryggat tillbaka för priset: grundskatternas afskrifning, en åtgärd, som, huru man ser den, innebär en orättvisa mot en större del af landets befolkning, till förmån för endast en viss klass. Nu har emellertid Andra Kammaren med öfverväldigande majoritet kastat indelningsverket öfver bord och antagit en annan grund för försvarets ordnande. Under sådana förhållanden måste tillses, hvad som bör sättas i stället. Är priset högt, får valutan icke vara dålig, och med mindre, än Utskottet fordrat, kan jag för min del icke åtnöjas, då alla sakkunnige tyckas vara ense om, att detta är det minsta möjliga, om vi skola tänka på att kunna försvara oss. Jag kommer därför att rösta för Utskottets förslag i nu föreliggande punkt, isynnerhet efter den i går från statsrådsbanken gjorda utredningen om reservens nödvändighet för försvaret och dess likväl *jemförelsevis* ringa kostnad.

Herr Talman! Jag har velat uttala detta för att klargöra min ställning i denna viktiga fråga, då det sannolikt kommer att röstas mellan Utskottets förslag och reservanternas särskilda mening.

Herr J. P. Nilsson i Kägglå: Ja, nu stå vi återigen inför denna viktiga fråga. Under den tid, jag haft äran deltaga i denna Kammarers förhandlingar, har åtskilliga gånger denna fråga varit å bane, utan att någon gång kunna lösas, och huru det nu kan gå, sväfvat i vida fältet. Det är nu i fyra dagar diskussionen fortgått, utan att mera än en enda paragraf antagits. Skola vi tänka oss, att samma långtrådiga diskussion skall komma att fortfara, när skall det då sluta, då vi i dag skriva den 19 Maj?

Hvad beträffar den paragraf, som för ett par dagar sedan blef afgjord, deltog jag med röst i majoritetens beslut och jag gjorde det på grund deraf, att jag ansåg, att detta förslag, som nu framkommit, är till sina hufvudgrunder det rättvisaste och bästa vi sett och jag tror, att frågan icke kan på annat sätt lösas än nu föresla-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*
(Forts.)

gits. Här har sagts, att den blifvande stammen skulle blifva alldeles oduglig och en talare från Venersborg, Grefve Sparre, ville söka med sin stora förmåga öfvertyga oss, att de nya stamsoldaterna skulle blifva alldeles odugliga till arbete och att de särskildt icke skulle kunna använda spaden till att gräfva. Hvad han sålunda yttrade har redan blifvit vederlagdt af Magnus Andersson i Gripenberg och samma förhållanden, hvarom han nämnde, hafva förefunnits äfven i min ort. Flere bönder hafva skickat sina söner till volontärskola, och de hafva kommit mycket förbättrade tillbaka; ja, så många hafva sökt inträde i dessa skolor, att man icke kunnat taga emot många af dem. Flere bondsöner i min ort hafva tjenat qvar, tills de blifvit underbefäl, och de äro dock lika skickliga jordbrukare som trots någon. Jag tror på grund af denna erfarenhet, att den nya stammen bör blifva mycket god.

Ehuru, såsom jag nu yttrat, jag icke kan se annat än att detta förslag är det rättvisaste och bästa, kan jag dock icke följa Utskottet i alla detaljer, ty det är två saker, som den allmänna opinionen i landet mycket fruktat för, nemligen de stora kostnaderna och den långa öfningstiden. Skall något kunna uträttas för att folket icke skall blifva afskrämdt, bör man taga hänsyn till reservationerna. Ehuru väl man hört från statsrådsbänken, att regeringen icke kan eftergifva något i sitt förslag, hyser jag dock det förtroende till regeringen, att den icke skall kasta bort hvad som bjudes, då det ju likväl är mycket bättre än hvad vi nu hafva. Det nu bestående försvaret tillkom ej heller på en gång, utan har med tiden småningom förbättrats, och om nu en god grund blir lagd samt folket i en framtid ser, att förbättringar och tillökningar erfordras, är jag fullt förvissad om, att så kloke män skola komma efter oss, att de icke undandraga sig att göra de uppoffringar, som kunna blifva nödiga.

Man kunde hafva mycket mera att yttra i denna fråga, men så mycket har redan blifvit sagdt, både för och mot, och jag slutar därför med att tillkännagifva, det jag kommer att följa de sju reservanterne, till hvilkas reservation vid denna § jag således yrkar bifall.

Herr L. Jönsson: Herr Talman! Då jag fick det förtroendet att blifva insatt i det Särskilda Utskottet, mottog jag detta med en viss nedslagenhet. Jag hade nemligen från 1877 och 1878 års Särskilda Utskott den erfarenhet att det var en plats, som var svår att fylla samt att, då vi öfverlägga om en sådan fråga som den förevarande, det är svårt att undvika att en viss ovilja, ja, nära nog ondska vill uppstå de olika tänkande emellan.

Jag vågar mig icke nu på att försvara vår reservation eller inlåta mig i någon dispyt med de militärer, som yttrat sig, men jag tror mig dock kunna instämma i det yttrande, som Herr Hedlund i går hade.

Hvad den ekonomiska sidan af saken beträffar, kan jag omöjligen förena mig med den talare, som i går först hade ordet från kristianstadsbänken, då han yttrade att icke något klander rimligtvis borde drabba den representant, som går för långt, då det gäller vårt lands försvar. Jag har en annan uppfattning och tror det vara klander-

värddt, till och med farligt att hysa en sådan åsigt. Det finnes visserligen ett ordspråk, som säger att man bör väpna sig under freden så, att man kan möta kriget, men det finnes också ett annat ordspråk, som jag tror vara lika bra och hvars innehåll är att man kan väpna sig under freden så, att man icke *kan* utföra ett krig. En talare på kalmarbänken har åberopat motiven i Utskottets betänkande på sid. 115, der det talas om att indragningen af reserven skulle minska kostnaderna med ungefär blott 800,000 kronor. Jag tror deremot att summan är der upptagen alltför ringa och att denna indragning skall minska kostnaderna med ett vida större belopp. Huru jag därför betraktar saken, har jag kommit till den åsigt, att här är ett ställe, der man kan göra besparingar i kostnaden, ty det är ju icke meningen att minska hären med en enda man, utan stamsoldaterna, antingen de tjena eller icke, skola ju alltid finnas kvar. Det är endast fråga om att minska befälet, hvilket jag i alla händelser anser vara så rikligt tilltaget, att det äfven vid en mobilisering bör blifva fullt tillräckligt. Hvad åter fordon och hästar beträffar, är det ju icke meningen att anskaffa dem förr än i farans stund, och detta kan väl gå lika bra, om det står föreskrifvet i detta lagförslag eller icke.

Jag kan således icke komma till annan åsigt än den jag med flere tillsammans med Herr Danielson uttryckt i vår reservation och får således yrka bifall till densamma.

Herr Rubenson: Herr Talman! Mine Herrar! Då jag i torsdags-afton lade mitt ja i urnan vid voteringen om 40 § i det förevarande lagförslaget, gjorde jag det med den tysta, men därför icke mindre allvarliga och orubbliga föresatsen att hvad på mig berodde icke medgifva något, som kunde innebära ett försvagande af härens styrka eller af fastheten i organisationen, sådan den blifvit föreslagen af Kongl. Maj:t. Jag röstade på detta sätt, oaktadt jag icke var med om 1873 års kompromiss, utan motsatte mig densamma. Jag gjorde det, oaktadt jag för min del hade starka och lifliga sympatier för 1875 års härordningsförslag och oaktadt jag ännu har sådana sympatier af många anledningar, som det dock nu ej är rätta tillfället att angifva. Endast en af dessa anledningar vill jag nämna, den, att jag anser att intet fullt betryggande försvar kan blifva så jemförelsevis billigt som ett på sådan grund bygd, därför att det ej finnes något annat, som för samma kostnader gifver så stor valuta — denna valuta dock icke tagen fullt i den mening, som Herr vice Talmannen tagit den, utan såsom jag förstår den — en valuta icke blott vid uppstående krig, utan äfven i fredens värf. Jag kan nemligen icke gilla deras åsigt, hvilka anse att de dagsverken, som användas för att göra alla män inom landet krigsduglige, äro bortkastade. Jag tror att de icke blott komma till gagn i krigets stund, utan äfven komma det fredliga arbetet till godo och det i mycket större mån än man i allmänhet föreställer sig.

Jag biträdde vidare Kongl. Maj:ts förslag, oaktadt jag var med om 1877 års öfvergångsförslag. Jag trodde 1877 och jag tror fortfarande att detta var rätta sättet att kunna enas, den säkraste och

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landi-
försvaret.
(Forts.)*

bästa väg att komma fram till det af oss alla önskade målet, ett godt, starkt och betryggande försvar. Hufvudtanken i detta förslag var den, att vi skulle för ögonblicket afstå från att bekämpa hvarandra i de punkter, i hvilka vi hade olika meningar, och förena oss i de, der vi hade samma åsikter. Det var en riktig och sund tanke, men den fick icke blifva Riksdagens beslut. Hvad var det, som gaf anledningen dertill? Jo, det var det i Riksdagens sista timme framlagda förslaget till skrifvelse, det var landtmannapartiet, som då tog försvarsfrågans genomförande på sina starka skuldror. De förestälde sig — jag tviflar icke derpå — att deras skuldror voro starka. Jag för min del trodde då, och jag gör det ännu, att de härutinnan öfverskattade sin förmåga, och ingen vet denna stund, huruvida landtmannapartiet verkligen skall kunna genomföra den arméorganisation, som här föreslagits, eller icke.

Jag röstade vidare för Kongl. Maj:ts förslag, oaktadt jag ogillar grundskatternas afskrifning i princip. Jag anser dem icke vara någon orättvisa och jag anser — hvad som måhända för denna Kammars ledamöter är viktigare, om min åsigt är berättigad — att detta efterskänkande icke blir välsignelsebringande för dem, till hvilkas förmån det nu skulle ske. Jag är nemligen fullkomligt öfvertygad om att, sedan denna afskrifning genomförts — om den verkligen blir det — de små hemmansegarnes intressen icke skola blifva tillgodosedda på det sätt, man nu önskar. Efter grundskatternas borttagande skall det nemligen enligt mitt förmenande blifva mycket svårare för de små jordegarna att sitta i lugn på sin torfva, än nu är förhållandet, och äfven att skaffa sig egen jord, då de in-teckningar, som komma att vidlåda jorden, blifva lösare än gravationen af grundskatterna, som icke kunna uppsägas.

Jag röstade för Kongl. Maj:ts förslag, oaktadt jag hyser stora betänkligheter mot hvarje stamsystem och oaktadt jag inser, att kostnaderna äro ganska stora. Jag gjorde det bland annat därför, att jag icke kan fästa den vikt som åtskilliga andra vid de anmärkningar, som framstälts mot kostnadsberäkningarna. För min del är jag fullt öfvertygad, att dessa beräkningar äro samvetsgrant uppgjorda. De kunna möjligen vara något för höga eller för låga, det kan ingen i denna stund bedöma, då de endast äro sannolikhetsberäkningar. Jag vet icke heller, hvarför jag skulle gifva dem större vitsord, som kritisera beräkningarna, än dem, hvilka uppgjort förslaget, ty det måtte väl vara ansvarsfullare att uppgöra en kostnadsberäkning, som icke står sig, än att underkasta densamma en kritik, som sedan visar sig oriktig. Vidare delar jag de åsikter, som uttalats af representanten för Malmö stad, och anser i likhet med honom, att det folk, som i fredstid icke vill eller kan kosta på sig hvad behovet kräfver, för att det skall vara tryggadt, då fienden kommer i landet, det folket är icke värdt att lefva.

Jag röstade för Kongl. Maj:ts förslag, oaktadt hvad som inträffat inom Särskilda Utskottet och oaktadt de reservationer, som utaf en god del af denna Kammars dervarande ledamöter afgifvits mot majoritetens förslag. Jag röstade för Kongl. Maj:ts förslag, därför att jag

redan efter en femårig erfarenhet såsom riksdagsman hade klart för mig, att det icke går an, att doktrinärt stå kvar på den ståndpunkt, som man först intagit i afseende å en dylik fråga, utan att man måste jemka sig efter andras meningar och åsigtger. Ytterligare fem års erfarenhet såsom riksdagsman har ännu mera styrkt mig i denna min uppfattning.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Jag sade nyss, att jag röstat för Kongl. Maj:ts förslag oaktadt reservationerna, och jag skall nu bedja att närmare få utveckla denna del af mitt yttrande. Vid 1877 års riksdag, som var en i många hänseenden bestämmande riksdag för försvars- och skattefrågornas lösning, uppträdde de personer, som åt dessa frågor ville gifva en ny vändning, med hvarjehanda yttranden. Dessa yttranden sammanstämde i en punkt, som jag vill benämna försäkringarne. Jag skall bedja, att få uppläsa de försäkringar, som då afgåfvos af de personer, som då tagit försvarsfrågan om hand.

Herr Emil Key yttrade: "flere bland oss hafva velat gå vida längre, än det förslag, jag nu går att framlägga, innehåller. Bland dem äfven jag. Många uttalanden vid föregående riksdagar bära ett ojäfaktigt vittnesbörd om sanningen af detta vårt påstående. Detta är derfor produkten af samsamjemkade meningsskiljaktigheter . . . det innebär allas eftergifter för alla . . . Att partiet" — d. v. s. landtmannapartiet — "ej blott skall *"ett säga"*, utan skall *"dervid blifva"*, derom är jag fullt förvissad. Hvar och en som deltagit i förslaget har förbundet sig att stå för detsamma, att försvara detsamma och att genomföra detsamma." Detta är ord och inga visor! Och det sades med en kläm och ett eftertryck, vida starkare än det tal, han nu för, då han söker draga partiet med sig.

Men han var icke den ende som lofvade; äfven representanten från Nedersiljans domsaga lofvade mycket, kanske mer än han nu vill stå för. Han sade: "jag ber . . . för min del få förklara, att jag är fullt besluten att fasthålla vid denna skrifvelses innehåll och lika öfvertygad är jag, att alla de andra, som enat sig om denna skrifvelse, skola stå fast vid hvad den innehåller och icke i någon mån rygga tillbaka för ett Kongl. Maj:ts förslag, bygd på de grunder, som der äro uttalade. . . Men de, . . . de, som slutit sig omkring det af Herr Key nu framlagda förslaget, äro sådane, att de stå vid hvad de en gång sagt, etc.". Han slutar med att säga: "för min del vågar jag försäkra, att jag icke kommer att förkasta ett blifvande förslag, äfven om öfningstiden första året ökades med 10 dagar och efter 3 år med ytterligare 10 dagar o. s. v. Detta är en sak, som jag anser vara af underordnad vikt . . . Jag är långt ifrån öfvertygad om, att de af oss föreslagna öfningsdagarna skola visa sig tillräckliga för all framtid."

Jag vänder mig nu till en annan provins och det yttrande Herr Nils Petersson i Runtorp hade. Äfven han lofvade: "jag — — skall på samma gång försäkra, att, derest jag kommer att vara med, jag skall biträda det förslag, som af regeringen kan varda i öfverensstämmelse med denna skrifvelses innehåll för Riksdagen framlagdt", och slutligen yttrade Herr Ola Andersson: "jag är fullt öfvertygad om,

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

att de, som förena sig om detta skrivelsesförslag, äfven skola stå fast dervid.“

Det var nu löftena.

När sedermera Kongl. Maj:t tillsatte den stora parlamentariska komitén och i den insatte de främste af landtmannapartiets män, var det tydligen i den afsigten, att de skulle få tillfälle att der utveckla sina åsikter och infria det ord, de gifvit. När han gjorde det, förestälde han sig antagligen, att de genast i komitén skulle låta sig angeläget vara att visa, hvad de ville. Det gjorde de dock icke, och jag vill icke klandra dem därför, men, hvad jag skulle vilja klandra dem för, är att de i den reservation, som de afgifvit mot komiténs utlåtande, med en advokatorisk talang, som varit värd en bättre sak, hängt sig upp på ett yttrande i statsrådsprotokollet, att i 1878 års förslag skulle göras "de jemkningar, som vid förnyad granskning kunde vara erforderliga", och låtit sig angeläget vara att göra jemkningar, som innebära ett försvagande af 1878 års förslag, men klandra komiténs majoritet därför, att den tog sådan fasta på uttrycket, att den föreslog *förbättringar*, om sådana kunde ske med nedsättande af kostnaderna.

Nu har saken kommit i ett nytt skede. När Utkottets utlåtande kom fram, fann man med förundran, att den ståndpunkt, som komiténs af mig åsyftade minoritet intagit, icke var den, med hvilken de ville möta i den slutliga striden. De funno sig hafva gått för långt, de började redan reträtten. Jag skall bedja att i allra största korthet få antyda några punkter, i hvilka komiténs reservanter och Utskottets reservanter skilja sig från hvarandra.

I den komiténs betänkande åtföljande och här åsyftade särskilda meningerna äro uttalandena i afseende å härens styrka affattade i ordalag, som äro i hög grad sväfvande. Der säges, att i afseende å denna punkt blitvit diskuterade olika förslag. Först erinras om Herr Hedlunds förslag om strykning af hela reserven och förklaras i försigtiga ordalag, att detta förslag är "i hög grad beaktansvärdt". Men längre gå de icke och vidare upplyses, att mot nämnda förslag stälts minskning på åtskilliga andra punkter, såsom fotfolkets fälttrupperns nedsättning med 25 halfbataljoner, rytteriets med 4 reservsvadroner, fältartilleriets med 6 reservbatterier samt minskning i positionsartilleriets styrka med 6 till 4 kompanier. Alternativt mot den af dessa punkter, som rör rytteriets minskning, sätta de borttagandet af ett eller två rytteriregementen, och slutligen tillägga de, utan att man kan se, om det är ett ytterligare alternativ eller om det ifrågasatts tillsammans med de andra punkterna, *någon* minskning af trängen. Deras slutsats är den, att minskning i styrka måste åstadkommas, på något af dessa sätt." I reservationen mot Utskottets betänkande gå de vida längre i nedsättningar. Der yrkas *hela* reservens strykning och *derjemte* positionsartilleriets minskning med 8 batterier, två rytteriregementens borttagande och trängens nedsättande *till hälften*.

Jag kommer nu till rekryt- och de förberedande underbefäls-skolorna. Såsom herrarne hafva sig bekant, föreslog landtförsvarkomitén att ynglingar såsom vilkor för vissa examina skulle vara un-

derkastade fyra månaders obligatorisk militäröfning, som Kongl. Maj:t nedsatte till tre. Detta komiténs förslag lemnas af reservanterna utan anmärkning, dock säga de, "åtskilliga bland oss" — man får icke veta hvilka eller huru många, gjort det under förutsättning att vissa lagstadgade företrädesrättigheter till civila tjänstebefattningar utom hären kommer till stånd. Som bekant har Kongl. Maj:t icke förutsatt något sådant. Vidare förutsattes, att svaga sexton och sjutton års ynglingar icke skola uppehållas i sin maturitetsexamen, och att förslaget icke borde hindra feriernas minskning. Hvad de sista båda villkoren beträffar för punktens lemnande utan anmärkning, bero de helt och hållet på Kongl. Maj:ts administrativa lagstiftningsmakt och kan när som helst ske, om sådant finnes vara skäligt. Oaktadt allt detta hemställa reservanterna i Utskottet, att tvånget till dessa skolors genomgående skall för folkskolelärareelever förvandlas till endast en rättighet.

Sedan hafva vi en vigtig punkt, den om öfningstiden för beväringen. I sådant afseende medgifva reservanterna i komitén 90 dagars öfning för beväringen under "tro och önskan", således icke fordran, att der en del vapenfärdighet skulle kunna förvärfvas på annat sätt, detta skulle vara en anledning att befria från 30 dagars öfningstid, och de förklara, att de endast under den förutsättningen icke yrka minskning i vapenöfningsskyldigheten för beväringen till 60 dagar, att de få äskad nedsättning i fordringarne på stammens och befälets utbildning. Nu åter stå de på den ståndpunkt att de absolut fordra nedsättning af öfningstiden till 60 dagar, *jemte* det de yrka nedsättning å fordringarne på stammens och befälets utbildning.

Slutligen ber jag att få erinra om den olikheten emellan komiténs och Utskottets reservanter, att de inom Utskottet påyrkat, att första uppådet icke får utan Riksdagens hörande föras utom rikets gränser, hvilken fordran deremot icke uppställes inom komitén. Bland de nu omtalade reservanterna hafva Herrar Key, Carl Ifvarsson och Ola Andersson varit reservanter så väl inom komitén som inom Utskottet. Herr Key har han dock inom Utskottet icke varit med om hela reservens borttagande och har, så vidt jag rätt uppfattat honom, nu yrkat bifall till förslaget till härordning i denna del, sådant det föreligger i Kongl. Maj:ts proposition.

Jag sade nyss, att jag röstat för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, oaktadt denna stora frontförändring i Utskottet, jemförd med hållningen inom komitén, som sålunda skett. Jag har kvarstått på samma ståndpunkt som förut, hufvudsakligen af den anledning, att jag föreställt mig, att denna frontförändring icke varit annat än en taktisk manöver. Jag gillar den ingalunda, men jag kan förstå, att man kan vilja göra den. Jag gillar icke ett dylikt sätt att drifva hvad man brukar kalla en högre eller finare politik. Jag anser denna politik vara hvarken hög eller fin. För min del hyllar jag den grundsats i såväl det offentliga som enskilda lifvet, som uttalades af salig Dumbom, nemligen "ju enklare, ju simplare." Också har det visat sig, att denna manöver icke uppfyllt hvad man med densamma velat åstadkomma. Den långa öfverläggningen i Första Kammaren visar

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

bäst, huru tveksam denna Kammare blifvit just till följd af denna frontförändring af de ledande männen inom Andra Kammarens majoritet i den tro, att den gillas af denna Kammare. Man väntar tydligen att få se, huruvida man i denna viktiga punkt här skall öfvergifva den ståndpunkt, som reservanternas intagit och bifalla Kongl. Maj:ts förslag. På detta beslut beror enligt min uppfattning Första Kammarens bifall eller afslag vid den 40 § i det föreliggande förslaget. Hvad som från statsrådsbänken yttrats till försvar för bibehållande af reserven, var enligt min uppfattning så klart och så öfvertygande, att jag är temligen säker på att högst få finnas i denna Kammare, som icke själfva inse, att reservens borttagande är att gifva dödsstöten åt det Kongl. förslaget, och att det icke låter sig göra att kalla försvaret betryggande, utan att reserven kvarstår. Under sådana förhållanden vill jag ställa den frågan till de tongifvande inom landtmannapartiet, huruvida, om de fortfarande tro, att landtmannapartiet verkligen önskar försvarsfrågans lösning, det icke vore skäl att nu, med stöd af denna utredning från statsrådsbänken, göra ett återtag vid denna punkt, hvilket de ännu kunna göra med heder. Vänta de med återtag, som i alla händelser måste göras, till dess betänkandet möjligen återkommer från Utskottet, då skola de icke blott förlora slaget, utan äfven lemna äran på slagfältet.

Jag ber derjemte att få ställa en uppmaning till dem i denna Kammare, med hvilka jag förut i de flesta frågor haft nöjet samarbeta, till medlemmarne af "centern" eller såsom den numera kallas "nya centern". En ledamot af denna har här förklaradt, att han i valet emellan Kongl. Maj:ts och reservanternas förslag nödd och tvungen gått öfver till reservanternas förslag. Jag hade icke väntat att få höra en dylik förklaring. Jag för min del anser, såsom jag nyss antydde, att hvar och en alltid bör, således äfven, när det blir fråga om kontraposition, rösta så, att han kan försvara det såsom ett rätt uttryck af sina åsikter i saken. Jag vet väl att jag i denna min uppfattning står temligen ensam. Jag vet att de flesta anse, att man bör göra i politik just vid omröstningarne om kontraposition och jag skall därför icke nu ingå på det mera eller mindre berättigade i ett sådant förfarande, men jag vill vid denna punkt erinra dem, som möjligen tänka lika med den åsyftade talaren, att här gäller sannolikt icke blott att vid denna riksdag göra Kongl. Maj:ts förslag omöjligt, utan här gäller att icke omöjliggöra ett starkt försvar för framtiden, och jag frågar om, med den politiska räknekonst, som numera finnes i detta land och som funnit sitt uttryck i statsrådsprotokollet för den 19 Juni 1880, ett i denna Kammare åstadkommet beslut, hvarigenom ett svagare försvar föredrages framför ett starkare, icke lätteligen kan leda oss än längre ned åt nihilismens marker, än vi redan äro. Man har talat i Första Kammaren om "det sluttande planet" och jag undrar, om icke ett dylikt förfarande skulle föra oss med ökad fart ned på *detta* sluttande plan.

Herr J. Fr. Carlsson: Jag har anhållit om ordet endast för att klargöra min ställning till denna fråga. Jag har redan röstat för

bifäst till den 40 § och på det jag icke vidare måtte behöfva att besvära Kammaren med något yttrande i denna fråga, vill jag redan nu förklara, att jag kommer att sluta mig till Herr Danielsons reservation.

Innan jag lemnar ordet, kan jag icke underlåta att påpeka den egenomliga omständighet, som förekommit vid behandlingen af denna fråga såväl nu som förut. Jag erinrar mig nemligen mycket väl att från ett visst håll af denna Kammare har om den meningsgrupp, som jag tillhör, sagts att vi, som äro i den ställning att vilja förkasta det Kongl. förslaget sådant det föreligger, för så vidt icke kostnaderna nedbringas, vilja neddraga frågan till en simpel penningefråga. Nu har man under dessa dagar hört och särskildt har en talare på stockholmsbanken förklarat att han röstat för afslag, särskildt därför att förslaget är för dyrt. Jag kan icke förstå huru man kan säga att detta förslag är för dyrt, då de förut framlagda förslagen icke varit för dyra. Jag kan nog tänka mig att 1877 års förslag, som afsåg att rust- och rothällarne hufvudsakligen skulle behålla sina bördor, af motsidan ansågs blifva billigt. Jag vill nu icke i något afseende klandra talarens på stockholmsbanken yttrande; tvärt om är det för mig en glädjande företeelse att man från det hållet vill iakttaga sparsamhet. Jag hoppas likväl att reservanternas ändringsförslag, som ju afser minskning af kostnaderna, då också måtte få understöd från detta håll, hvilket vore en följdriktig konsekvens af denne talares yttrande.

Jag skall nu icke längre upptaga Kammarens tid, då jag redan förut tillkännagifvit min ställning till frågan.

Herr Lovén: Jag har allt hittills icke deltagit i diskussionen om denna för landet så viktiga fråga, men jag har dock ej velat undandraga mig pligten att här gifva min mening tillkänna.

“Fosterlandet, fosterlandet, detta låter så bra, men hafva vi då inga andra intressen att tillvarataga“, sade talaren på dalabänken. Villigt medgifver jag att många andra sådana finnas, men af det militära intressets tillbörliga tillgodoseende kan dock i farans stund vår frihet och vår sjelfständighet komma att blifva beroende. Då jag därför nu har att välja mellan sakkuninga personers omdöme och reservanternas antaganden, kan valet för mig icke blifva svårt, och jag tror mig kunna bättre freda mitt samvete, om jag dervid gifver något för mycket än om jag gifver för litet. Indelningsverket är icke främmande för mig; jag har under flerårig verksamhet såsom jordbrukare lärt mig värdera så väl den indelta soldatens moraliska egenskaper som särskildt det goda förhållandet mellan befälet och truppen. Men jag har dock icke kunnat se bort från att den indelta soldatens långa tjänstetid gör, att det gamla systemet icke kan innebära samma försvarskraft, som det nya förslaget har att erbjuda. Att utveckla och förändra indelningsverket har sig icke heller så lätt. Den debatt, som under dessa dagar förts, och den votering, som senast egde rum, böra hafva skingrat alla illusioner i detta afseende; och man torde nu ganska väl veta att man icke kan påräkna majoritetens af denna Kammare medverkan till utvecklande af indelningsverket, ty derigenom skulle efterlångtade skattelindringar komma att till en oviss framtid undanskjutas. Jag

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

vill nu icke ingå på frågan om det rättvisa i dessa fordringar. • Ett envist motstånd dertill skulle endast verka till att icke föra försvarsfrågan ur fläcken, och i valet mellan två onda ting anser jag mig böra välja det minst onda.

”Den nya stammen behagar mig icke“, yttrade General Leijonhufvud, och jag tror att många militärer dela hans åsigt. Skulle den ändock blifva en verklighet, så hyser jag den fasta tillit till våra officerare, att de med humanitet och lefvande intresse skola omfatta densamma och söka motsvara den svåra och maktpåliggande uppgift, som dem tilldelats, och att de skola i rekryten se ej endast verktyget, utan framför allt människan. På befälets tillvägagående kommer i väsentlig mån att bero både, huruvida den nya stammen blir kvalitativt god och om de farhågor och om det misstroende mot densamma, som nu råda, kunna komma att utbytas mot förtroende och belåtenhet.

Af hvad jag nu yttrat framgår att jag kommer att rösta för Kongl. Maj:ts förslag. Jag har kommit till detta resultat och låtit mina betänkligheter falla, då jag anser att fosterlandet eger berättigade kraf på ett mera betryggande försvar än det vi nu ega.

Herrar *Meyer* och *Beijer* instämde med Herr Lovén.

Herr Thomasson: Herr Talman! Då jag instämde med representanten från Malmö i hans anförande vid behandlingen af 40 §, tillkännagaf jag dermed, att jag icke tillhör dem i Kammaren, hvilka, vanligen kallade indelningsverkets vänner, icke vilja göra *något*, åtminstone icke för närvarande, för upphjelpande af vår befintliga, af alla såsom odugligt betecknade försvar. Jag har nu begärt ordet för att få i protokollet antecknad, att jag icke heller tillhör dem, hvilka väl äro färdiga att utföra den del af kompromissens program, som afser afskrifning af grundskatterna och indelningsverket, men som icke synas vara lika redobogne att fullgöra det af kompromissen uppställda vilkoret härför, anskaffandet af ett tillfredsställande försvar. Jag vill för min del att kompromissen skall genomföras lojalt jemväl härutinnan, och man kan icke med fog beskyllas för att ställa fordringarne på ett tillfredsställande försvar för högt, då man nöjer sig med det Kongl. förslaget, hvilket enligt de sakkunniges omdöme står på gränsen af det oantagliga. Hvarje minskning af den försvarskraft detta förslag, helt och ostympadt, innebär, skulle enligt min åsigt vara en skadlig och derför från min ståndpunkt otillbörlig eftergift, och jag kommer följaktligen så väl i denna punkt som i de följande att rösta på bifall till Utskottets förslag oförändradt.

Herr P. Pehrsson i Törneryd: Jag har begärt att få yttra mig i denna fråga för att få fullt klargöra den ställning, jag intager i densamma.

Jag ber då först att få nämna, att jag tillhörde dem, som röstade för bifall till 40 §, sådan den lyder i det Kongl. förslaget, men deraf följer icke och kan enligt min tanke icke behöfva följa, att jag skall kunna, utan jemkning, bifalla hvarje § af lagförslaget. Hvad särskildt

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

beträffar den nu ifrågavarande paragrafen, så kan jag icke tänka mig att man genom att afpruta något på hvad som blifvit begärddt i fråga om reserven, skulle, såsom många talare påstått, försvaga och stympa förslaget derhän, att det derefter icke skulle vara antagligt. Jag har frågat mig t. ex. hvart den beväring, stam och f. d. stam, som stå upptagna i reserven, beräknade tillsammans till 25,736 man, skulle taga vägen, för den händelse reserven till namnet skulle gå bort. Svaret låter ej vänta på sig. Manskaper finnes ju alltid kvar. Om det icke finnes i reserven, så skall det finnas antingen i linien eller som besättnings- och depôttrupper. Det skulle således egentligen vara en del officerare, som ginge bort genom reservens borttagande. — Jag kan icke säga på siffran huru mycket fast befäl och underbefäl, som skulle komma genom reservens borttagande att ur förslaget utgå. De militära ledamöterna i Kammaren kunna lemna oss upplysningar härutinnan.

Icke kan nu emellertid berörda jemkning vara något som så mycket försvagar förslaget, att det derigenom skulle gjorts omöjligt att antaga.

Att man från ekonomisk sida sedt behöfver göra någon nedsättning, det synes mig vara alldeles påtagligt. Herrarne veta att statens alla inkomster hafva under dessa senare år uppgått till ungefär 75 millioner kronor årligen. Medeltalet utgör, då tilläggsbevillningen ej tages med, för åren 1879, 1880 och 1881 enligt räkenskaperna 75,099,927 kronor. 1883 års statsinkomster äro beräknade till något öfver 74 millioner och 1884 års till 75,390,000 kronor. Enligt de nu framlagda förslagen går kostnaden för försvaret upp till mer än hälften af alla statens inkomster och man säger att detta förslag är det billigaste, som kan komma i fråga. Vi veta alla alltför väl, utan att jag behöfver derom göra erinran, att staten har många andra utgifter, många andra behof att tillgodose bredvid försvarsväsendet.

Vi veta med hvilken förvånande fart 6:te, 7:de och 8:de hufvudtitlarne vuxit under de senare åren och vi veta att, för att kunna följa med de fordringar, som anses för tidens berättigade kraf, måste man vara beredd på att utgifterna under dessa nu angifna hufvudtitlar, särskildt hvad beträffar den 8:de, skola ytterligare betydligt stiga redan under den närmaste framtiden.

Således kan jag icke finna annat än att, om man vill vara någorlunda medgörlig, måste man erkänna, att detta förslag äfven med de af Herrar Danielson m. fl. reseranter gjorda jemkningar i alla fall blir så dyrt, det tål vid att vara, äfvensom att det må anses lemna en tillfredsställande försvarsorganisation, eftersom ett ofantligt mycket starkare och bättre försvar erhålles än det vi för närvarande hafva, ja, t. o. m. starkare än 1878 års förslag hade lemnat.

Då jag nämnt att jag röstat för 40 § af förslaget, så vill jag tillkännagifva skälen derfor. Jag vill icke neka att jag tillhört dem, som hållit det gamla kärt och länge stått och vägt, innan jag vetat hvilka skäl jag skulle anse öfvervägande, de som anförts för eller emot indelningsverket, från försvars-synpunkt sedt. Jag får erkänna, att de skäl, som blifvit anförda för ett starkare försvar, hafva också bibringat mig den öfvertygelsen att något sådant ej kan vinnas med bibehållande

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.*
(Forts.)

af den indelte soldaten. Det är ju klart, att, när man för samma kostnad, som en karls öfning uppgår till vid indelta stammen, kan genom ombyte af system få 3 väl öfvade karlar, så är ju detta en mycket talande omständighet. En annan är den, att det hem och den torfva, hvilka hunnit blifva den indelte soldaten så kära under hans tjenstetid, skola fräntagas honom, när känslan af att vara familjefader och ålderdomens tryck hinner honom. Det är väl icke under sådana förhållanden rätt att stöta bort denne soldat från hus och hem, hvilket han skall lemna åt sin efterträdare och derigenom allt för ofta falla fattigvården till last.

Dessa voro de tvenne hufvudskäl, hvilka bestämde mig för att frångå bibehållandet af den indelta stammen.

Om jag nu kommer att yttra några ord, som gå litet på sidan af ämnet, så hoppas jag att därför blifva ursäktad, dels emedan jag lofvar att icke blifva mångordig och dels emedan jag icke kommer att framdeles, vid behandlingen af denna fråga, yttra mig oftare än hvad jag anser vara ytterst nödvändigt.

En talare på stockholmsbänken nämnde nyss att de, som afslogo 1877 års förslag, gifvit löften, hvilka de sedermera icke infriat. Det tillhör icke mig att taga dessa personers försvar, emedan jag är öfvertygad om att de sjelfve kunna försvara sig bättre än jag kan göra. Men jag hade trott att de hade infriat dessa löften just genom framläggandet af 1878 års förslag, ett förslag, som de icke allenast framlade, utan som de också visade sig vilja antaga. Att vi i närvarande ögonblick icke hafva ett starkare försvar, det kan väl icke tillskrifvas dem, som framlade 1878 års förslag, utan felet ligger, för så vidt jag kan inse, hos dem, som afslogo detsamma.

Vidare har man talat om de ifrigt påyrkade skattelindringarne. Jag tillhör en provins, som, vid jemförelse med många andra delar af vårt land, icke är bland de hårdast tryckta af grundskatter och indelningsverk. Trots detta är jag i hufvudsakliga delar med om de nu framlagda Kongl. förslagen om ordnandet af försvars- och skatteväsendet. Orsaken dertill är att jag är med om ett starkare försvar än hvad vi nu ega samt ser till det stora mål, som vi alia böra sträfva efter, nemligen borttagandet af den split och den oenighet, som till följd af orättvisa beskattningsgrunder råder både hos folket och inom representationen. Det måste kännas lika obehagligt för den ena som den andra att se denna ständiga splittring inom den svenska Riksdagen, och jag är lifligt öfvertygad om att representationen, då roten till denna splittring en gång blir bortryckt, hvilket kan till stor del ske genom att beskatta svenska folket såsom ett folk, blifver enig, stark och villig till uppoffringar, då det gäller vårt fosterlands välgång.

På grund af hvad jag sagt tager jag mig friheten att yrka bifall till den föredragna paragrafen med de jemkningar i densamma, som i Herrar Danielsons m. fl:s reservation blifvit föreslagna.

Herr Borg: Då jag genom att instämma i en föregående talares anförande bifallit den 40 § af det föreliggande förslaget samt sålunda medgifvit indelningsverkets upphäfvande och försvarets grundande på

en ny härordning, har jag dock icke kunnat komma till samma resultat i afseende på den nu föredragna punkten; i följd häraf kommer jag heller icke att rösta för densammas antagande, men detta ingalunda därför att jag icke inser att den från militärisk synpunkt vore förtjent af ett bifall. Jag har fast hellre, i synnerhet genom Herr Statsrådets och Chefens för Landtförsvarsdepartementet anförande, kommit till den öfvertygelsen, att det för vårt försvars fullständigande vore önskligt och nyttigt, om den nu föredragna punkten antoges. Jag är nemligen öfvertygad, att vårt försvar behöfver icke blott hvad i denna och åtskilliga andra af reservanterna förkastade punkter fordras, utan ändå mer; för min del skulle jag önska att man kunde uppställa en vapenöfvad styrka af 400,000 man för att försvara Sveriges vidsträckta gränser samt hafva fästen och andra försvarsmedel, som kunde värna våra kuster från Haparanda till Strömstad. Men mycket är önskvärdt och nyttigt, som dock icke kan förverkligas, åtminstone icke för närvarande; och så förefaller mig händelsen vara i fråga om den föreliggande punkten. Jag är, såsom jag antydt, öfvertygad om nyttan och vigten af en reserv, sådan som den här föreslagna. Det är således icke ur *militärisk* synpunkt som jag har anmärkningar att framställa mot punkten. Nej, det är ur *ekonomisk*. Jag spörjer eder, mine herrar, huruvida icke härvidlag betänkligheter kunna vara befogade, då det försvar, som åsyftas, kräfver åtskilliga millioner utöfver den nu varande försvarsbudgeten och då man dessutom får bereda sig på rätt betydligt ökade skattebördor, så framt grundskatterna komma att upphävas? Härvid betraktar jag frågan företrädesvis med hänsyn till de klasser, som nu icke äro betungade af rustnings- och roteringsbesvären och som icke hafva någon direkt fördel af grundskatternas upphäfvande. Jag talar om de millioner människor i städerna och på landet, som genom antagande af detta från regering och Utskott utgångna förslag skulle få sina bördor betydligt ökade, och jag hemställer om man under sådana förhållanden ej har rätt att åtminstone icke blifva ansedd som knuslare, därför att man noga väger ett förslag, som går löst på sådana utgifter, innan man bifaller detsamma. Detta anser jag vara en representants både rätt och pligt att göra. Alldenstund dessa millioner till en stor del skulle utgöras af mindre bemedlade, anser jag hvarje krona, hvarje öre, hvarmed deras förut nog tunga bördor ökas, blifva för dem tryckande. För oss, för personer i vår ställning, kan ett eller annat tio- eller hundrade kronor väl icke betyda så mycket, då det gäller en så stor sak som vårt fosterlands försvar. Men vi böra väl närmast behjerta den stora massans behof, dess ställning och hvad den kan presteras. Det vore därför måhända icke så opraktiskt om vi kunde komma öfverens om, att bifalla reservanternas förslag så väl i denna som åtskilliga andra punkter, såsom enligt min tanke erbjudande i försvarsväg något som dock är ofantligt mycket bättre än hvad vi för närvarande hafva. Jag föreställer mig dessutom, att, om man funne att de bördor, som genom de nya anordningarne skulle påläggas, icke blefve tyngre än att nationen med någorlunda lätthet kunde bära dem, man då borde kunna påräkna att samma nation skulle hafva så mycken fosterlands-

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

kärlek och upppoffringslusta, att den vore beredvillig att ytterligare stärka försvaret om så behöfdes. Jag är icke mycket hemmastadd i denna fråga. Men, så vidt jag kan erinra mig, har jag ännu aldrig hört talas om något folk, som på en gång så utvidgat sitt försvarsväsende, att någon vidare utveckling deraf icke varit behöflig. Detta är exempellöst både hos våra grannfolk och hos andra, äfven der de starkaste försvarsorganisationer varit erforderliga.

Med sådana utsigter på nationens beredvillighet att, der så erfordras och så kan ske, öka landets försvarskrafter, vågar jag, under det jag, på sätt redan är anfördt, icke kan bifalla Särskilda Utskottets förslag i denna punkt, tillika uttala det hopp att man, trots hvad som från andra sidan blifvit och kan blifva yttradt om att gränsen redan är nådd i Kongl. Maj:ts förslag, genom tillmötesgående från alla håll skall kunna komma till ett resultat, som tillfredsställer icke allenast landets behof af försvar utan — och detta är icke utan vigt — i väsentlig mån äfven allmänna opinionens kraf härutinnan. Vi sitta här icke på grund af något mandat, och vi hafva icke uppdrag att i någon bestämd fråga rösta så eller så; men vi måste dock taga hänsyn till folkets opinion. Och huru skulle vid tillämpning en lag taga sig ut, som blifvit stiftad emot den allmänna opinionen, och innan denna fullt mognat därför? Må en hvar själf besvara denna fråga. Jag tror således, att vi i förevarande fall böra låta opinionen mogna och endast taga ett sådant steg, som densamma nu gillar, samt afvakta den tid, då reformen kan föras vidare fram.

Jag skall för ögonblicket icke göra något yrkande, men jag föreställer mig, att under debatten kan komma att föreslås en återremiss till Utskottet och i så fall skall jag vara med derom. För ögonblicket har jag, såsom jag nämnt, intet yrkande att göra.

Herr Wennérus: Då jag i sista voteringen röstade mot Kongl. Maj:ts förslag, föranledes jag dertill, bland annat af det viktiga skälet att, om föreliggande härordnings- och skatteförslag, på det sätt de nu äro sammanställda med hvarandra, skulle vinna Riksdagens bifall, betänkliga skatteorättvisor derigenom skulle komma att drabba stora samhällsklasser, rikets stadssamhällen, handeln, industrien och kanske icke minst de mindre yrkena. Jag kvarstår ännu på denna ståndpunkt och vill nu endast tillägga den önskan, att den stöt, som på detta sätt rigtas mot dessa samhällsklasser, icke må kännas för dem alltför våldsam och att det missnöje, som på dem öfverflyttas, må af dem bäras med lugn fördragsamhet. Det är en sällsynt stor och enig opinion i landet, som uttalat sig mot Kongl. Maj:ts härordningsförslag, och från min ort har också jag bekommit adresser i denna rigtning. Jag har emottagit dessa adresser med skyldig aktning och jag har å dem fäst allt det afseende, som öfverensstämmer med mina åsigter. Man säger visserligen, att en uttalad folkopinion icke har något att betyda, därför att den kan vara missledd samt till och med afsigtligt förd i viss rigtning. Det kan vara möjligt att så är förhållandet på ett eller annat ställe, hvilket jag dock icke känner. Men folket tror på denna opinion och hvad folket

tror på, det lefver det efter och handlar ock derefter. Det vore måhända konsekvent att nu icke rösta, då jag förut röstat för afslag å det Kongl. förslaget 40 § om grunden för härordningen eller den värfvade stammen; men jag anser mig icke berättigad, att nedlägga min röst, utan böjer mig för nödvändigheten och kommer således att rösta i den nu föredragna punkten för det, som jag anser mest öfverensstämma med rikets trygghet. Jag tillhör icke deras antal, som kallas nihilister, om några sådana finnas inom riksförsamlingen. Ty jag vill försvara mitt fädernesland så långt dess tillgångar tillåta och det kan bära de uppostringar, som erfordras. Då jag genom det beslut, som Kammarens majoritet förut fattat, blifvit nödgad att rösta, såsom jag förmodar, mellan Kongl. Maj:ts proposition och reservanternas förslag, så är jag för min del icke tveksam i valet mellan dessa begge alternativ. Jag kommer att afgifva min röst för Kongl. Maj:ts förslag i den nu förevarande punkten derföre, att reservanternas förslag rifver bort den enligt min tanke viktiga reserven, hvarigenom härens styrka högst väsentligt minskas.

Jag yrkar bifall till den föredragna paragrafen.

Herr Herslow: Ännu återstå många talare, efter hvad jag sett, och dock tycker jag mig redan märka afgörandets stund hastigt nalkas, ett afgörande som jag med vemod motser, ett afgörande, som enligt mitt förmenande omfattar icke allenast den förevarande punkten, utan alla föreliggande förslag. Det är alldeles klart för mig att vi nu skola afgöra, huruvida vårt folk äfven denna gången skall, efter att hafva gjort en ny gagnlös kraftansträngning samt arbetat med sina bästa krafter för sitt största mål, återigen afmattadt och slappat falla tillbaka i sin hjälplöshet.

Innan denna sak är definitivt afgjord, vill jag yttra ett par ord om alla parters ställning, sådan den synes mig i denna fråga. Regeringen har genom *Herr Statsministern* förklaradt, att hon icke emottager, icke ingår på några förändringar, som minskar härens kraft eller fastheten af dess sammansättning. Regeringen har genom *Herr Krigsministern* förklaradt, att den nedsättning, som här är i fråga, i *hög grad* förminskar härens kraft och i *hög grad* luckrar upp dess sammansättning. *Regeringens* ställning är således klar. *Första Kammaren* står tveakande, om det som bjudes är så mycket bättre än det vi hafva, att Kammaren, till stor del representant för landets skattefria jord, derför böra underkasta sig och de sina den stora uppostring, som kräfvades af den Kammaren. De pröfva, de väga det gamla mot det nya. Mine herrar! Edert beslut kommer, när det fattas, att taga bort en fjerdedel af hvad som redan nu finnes väga nästan allt för knappt: det skall också snart påskynda afgörandet på andra sidan väggen. Vi, af städerna utsedde representanter i denna Kammare, hvilka vilja vara med om detta stora förslag och dess hela pris, — vi äro icke sinnade att lemna detta hela pris mot en valuta, vid hvars pröfning i första ögonblicket begäres 25 procent rabatt. Vi hafva klart för oss, oaktadt alla de förklaringar, som framkommit från flere herrar från motsidan, hvilkas sakkunskap vi måste betvifla — att

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

den ändring, som de vilja hafva, icke inskränker sig till några officerare och fänrikar, utan att det rörer borttagandet af ungefär en fjerdedel af hela försvarskraften. Hafva vi en armé på 100,000 man effektiv styrka, så blir, om reserven nu borttages, nödigt att till reserv afdraga en fjerdedel af fältarmén, som således nedgår till 75,000 man. Denna nedsättnings hela betydelse, huru djupt den ingriper i hela organisationen, det hafva vi funnit af hvad Krigsministern derom haft att anföra. Och må talaren på göteborgs-bänken ursäkta mig om jag, som mer än en gång beundrande beaktat hans mångsidiga vetande, och som i hvarje fall varmt skattar hans lifliga hug och fosterländska sinne, om den anklagelse han tillät sig mot alla, som yrkat på bibehållandet af Utskottets förslag utan alla nedprutningar, att de nemligen ingenting begripa — om denna anklagelse verkligen icke förefaller mig svårare än att jag lugnt blottställer mig för dess hela tyngd, någorlunda tröstad deraf att Herr Krigsministern och hvarje framstående militär bär anklagelsen tillika med mig. Att vi, som vilja vara med om hela planens realiserande, icke vilja vara med om ett ofullständigt försvar mot de uppoffringar, som vi pålägga oss och de våra, borde och måste vara alla klart; och jag tror att de af städernas representanter, som, i afseende å försvarets tekniska beskaffenhet, hafva en annan mening än vi, dock i denna del stå på vår sida. Ty väl hafva de, i den punkten skiljande sig från oss, förklarar, att indelningsverket är för godt att bytas ut mot det, som af regeringen nu bjöds. Jag begriper denna upplattning, fast jag ej delar den. De hafva också hållit det för tvifvelaktigt, huruvida det, som bjöds till fosterlandets försvar var värdt den stora uppoffring, som, från den sida de representera, skall för detta pris fullgöras. Jag kan ännu bättre begripa denna tvekan, ty den har äfven länge varit min. Deremot är jag alldeles viss på att icke tveka, då det är fråga om, att detta försvar, som de icke anse godt nog, att tillbyta sig mot det gamla försvarsverket, att detta försvar skall ytterligare förringas och försämrats. Hafva de hyst någon stor tveksamhet, huruvida för det hela borde lemnas det stora vederlaget, så tveka de nog icke, om de böra för någon del af detta hela lemna samma vederlag. Om man i valet mellan det bättre och det sämre, icke vet om det bättre är godt nog, lärer man väl vara *positivt säker* att det sämre icke är det.

Detta är *stadsrepresentanternas* position i frågan. Den ställning, *landtmannapartiet* i densamma innehar, har hittills synt mig temligen klar. Bundet, som detta parti är, bundet af ett högtidligen gifvet löfte, ett löfte, som regeringen tryggar sig vid och tagit till utgångspunkt för sitt arbete, ett löfte, som gjort att många, som eljest skulle ställt sig mot dem i denna Kammare, slutit sig till dem, trodde jag att just *detta parti* skulle blifva *detta förslags* bärare. Partiet visar sig dock nu, efter att hafva pröfvat kostnaderna i denna punkt, hafva blifvit förskräckt deröfver. Men jag frågar: kan den andel, som de komma att bära af dessa 8- eller 900,000 kronor, vara värd att riskera hela sakens öde, kan denna andel ensamt komma att spela stor roll i jemförelse med hvad de blifva qvitt och som belöpa sig till 10- à 11,000,000 kronor? Det är förvånande, att, då det

gäller en pröfning af denna ekonomiska fråga --- ty *den* är ekonomisk --- detta lilla väger så högt, att man för denna lilla småsak ville riskera icke blott hela reformen, nej, jag tillägger, vill riskera en flik af partiets heder.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Dessa olika parter borde dock alla förena sig för det gemensamma syftet och gifva vika för den part, som har det största intresset i denna fråga, landet, folket. Vi, alla de 135, som i denna Kammare röstat för förslaget, vi uppfordra ju de öfriga att nu lemna den militära institution som landet haft öfver 200 år och byta ut den emot en ny; vi uppfordra dem att byta ut det gamla indelningsverket, som, då det tillkom, var ett mästerverk; men icke kan det vara vår mening, att landet i utbyte deremot skall erhålla ett nygjort *fuskverk*.

Icke kan det vara meningen, då vi, med upphäfvande af en härordning, som räckt i 200 år, gå att grundlägga ett försvarsväsen för kanske nya 200 år, att detta nya redan i sin första början genom sina brister skall sticka af mot det gamla, sådant det var, då det grundlades. Vi få nemligen icke glömma att hvad vi nu lägga grunden till, icke är afsedt för oss och knappast för våra barn. Står det något så när lika länge som det gamla, då kommer det att lefva långt efter sedan vi sjelfva och våra barn och barnbarn multnat i jorden. Det är skäl att börja så, att det nya försvarsverket tager sig något ut så väl för samtiden som för efterkommande. Det kommer utan tvifvel att pröfvas med ännu mera kritiska blickar, innan det lefvat lång tid af sin tillvaro.

Samma talare på göteborgsbänken, som jag förut citerat, sade i går, om jag minnes hans ord rätt, att det var som han trodde utan exempel i historien, att ett folk underkastar sig en så tung rustning utan att dertill tvingas af en enväldsherskares hand eller dertill drivas af blodiga olyckor; att ett fritt folk och ett folk, som lefde under djupaste fred, gjorde det, trodde han vara aldeles exempellöst. Jag gifver honom rätt deruti, äfven jag tror detsamma. Men deremot finnes det många exempel på att en enväldsherskares makt förmått detta, äfvensom att fruktansvärda olyckor drifvit dertill. Jag frågar nu: Skola vi ovilkorligen, mine herrar, söka öka antalet af dessa sista exempel? Är det icke värdigt ett fritt folk, som vet hvad friheten är värd, att göra hvad det kan, för att taga vara på sin sjelfständighet utan att invänta tyranni eller landsförstörelse, för att lära det? Är det icke bäst att just under djup fred grundlägga hvad som skall värna oss för kriget, särdeles då försvarsorganisationens utveckling fordrar 15 långa år?

Jag trodde att de allvarliga bemödanden, vi redan under så många år gjort, nu slutligen skulle krönas med framgång och jag är säker på att våra efterkommande i sina led i så fall skulle tackat oss därför. Jag har icke nu samma förhoppning om framgång, som då jag förra gången lade min röstsedel i urnan, men det skall dock icke hindra mig att åtminstone tills vidare yrka bifall till den föredragna punkten.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Nils Petersson: En talare på stockholmsbanken gaf mig nyss stor anledning till att börja mitt anförande på annat sätt än jag ämnat och jag skall också göra det, för att icke glömma att svara honom. Han erinrade mig att jag varit med om att skriva till Kongl. Maj:t och att jag lofvat att stå vid de i denna skrivelse uttalade önskingar, i händelse regeringen i enlighet dermed framlade ett förslag till försvarsväsendets ordnande. Jag vill också stå vid det ord jag gifvit och jag tror det skall blifva svårt för någon att öfverbevisa mig, att jag icke gjort det, men så egenkär är jag icke, att jag tror mig vara alldeles ofelbar; ty om jag inser, att jag begått något misstag, vill jag gerna rätta det och jag tackar Gud för hvar dag jag blir klokare. Men att jag med de yttranden jag här fält för att förklara mitt instämmande uti reservationen skulle hafva tillkännagifvit någon förändrad mening, tror jag, om man ser saken närmare, icke är förhållandet. Hvad lofvades år 1878? Jo, en stam på 30,000 man. Hvad fordrar man väl nu? En stam på 25,000 man, säger man, men då man lägger till de afskedade, som vid inträffande krig äro skyldige att åter ingå, så tror jag stammen i sjelfva verket kommer att stiga till 40,000 man. Hvad fordrade man i 1878 års skrivelse? En förändring i landets grundlagar, så att man icke skulle utsättas för äfventyrliga krig, äfvensom en mildring i strafflagen för krigsmakten. Då icke dessa fordringar blifvit uppfyllda, tror jag icke något löfte här brutits. Hvad vidare angår den punkt vi nu här afhandla, huruvida det skall finnas reservtrupper eller icke, så äro dessa reservtrupper, som i denna paragraf omtalas, verkligen så obetydliga att det väl icke bör kunna anses för så stort brott, om dessa reserver strykas ut, ty så mycket större är det hela tilltaget att de mer än väl kunna undvaras. Hvad sjelfva frågan vidkommer, är den af så vidlyftig beskaffenhet, så stor och viktig för landet, att man skulle kunna tala ganska länge derom äfven med den obetydliga förmåga jag eger, men då jag är öfvertygad att Kammaren i likhet med mig är mätt på de långa tal, man fått höra, skall jag icke upptaga tiden dermed. Några ord måste jag likväl säga.

Frågan gäller här, huruvida den ifrågavarande nya hären i militäriskt hänseende kan anses behörigen tillgodosedd utan reservtrupper. Det är naturligtvis svårt för mig att bedöma, då jag icke är militär, och det förvånar mig alls icke, att herrar militärer vilja hafva försvaret så kraftigt som möjligt; det ligger ju i sakens natur. Derfor heter det också nu från så många håll, att, då vi nu skola besluta i en fråga af så stor och genomgripande betydelse för vårt land, då böra vi äfven se till att vi göra försvaret starkt och betryggande. Det är alldeles gifvet, att härom olika uppfattningar skola vara rådande och i följd deraf tvistigheter uppstå. Ty militärerna i allmänhet se endast på våra stora grannstater och taga i betraktande den stora krigstyrka de kunna förfoga öfver, och därför vilja de, att vi äfven skola stå fullt rustade och slagfärdiga; och naturligtvis vore det gentilt, om vi genast från början kunde slå en angripande fiende tillbaka. Men det är äfven en annan sida af saken, som man får lof att taga i öfvervägande, och det är huru stora bördor vårt folk kan

bära. Och jag vill då fråga: finnes det väl något folk i världen, som gör så stora uppoffringar för sitt försvar, i förhållande till sina tillgångar, som reservanterna här erbjuda? Detta reservanternas förslag kommer att kosta oss 30 à 40 millioner årligen, d. v. s. hälften af hela vår budget. Finnes det väl något annat land, jag frågar det, som på sitt försvar offrar hälften af sina tillgångar? Jag tror det icke. Det är därför jag icke kunnat biträda pluralitetens inom Utskottet förslag, utan anser jag, att man bör söka göra den nya härordningen sådan, att vi i längden kunna uthärda att bära den. Man kan nemligen eljest göra försvaret så starkt, att man alldeles utmattar sig under freden och, när kriget en gång kommer, icke har något att försvara utan faller ett lätt offer för fienden. Båda utsigterna äro svåra, jag medger det; och nog är det beklagligt, att folket skall behöfva göra så stora uppoffringar för ett sådant ändamål som kriget. Men vi leva i en tid, då detta är ett nödvändigt ondt och då är det skäl att se till, att detta onda åtminstone blir så litet tryckande som det är möjligt. Detta tycker jag vara något så naturligt, att ingen bör förtänka oss, om vi vilja söka göra bördan för folket något så när dräglig. Äfven jag önskar ett starkt försvar, men det tror jag icke ligga uteslutande deri, att vi skaffa oss en massa militärer; ett starkt försvar kan likaväl ligga deri, att folket af sina styresmän behandlas med rättvisa och likhet inför lagen och att de skatter som påläggas icke göras obilliga och ojemnt fördelade. På det sättet tror jag att vi kunna få ett försvar så starkt, att det uppväger många och dyra rustningar. Jag skall tillåta mig anföra ett exempel ur det allmänna lifvet. Om en person på den allmänna marknaden uppträder och hofverar sig med en stor och tung käpp, den han svänger omkring sig, så utsätter han sig mycket lättare för att få stryk, än den som går sin väg lugnt fram, hvilket jag hoppas svenska folket vill göra. Om vi deremot skaffa oss ett allt för starkt försvar, så kan det hända, att vi derigenom endast reta våra grannar och utmana dem att anfälla oss. Derfor tror jag det vara klokast, att vi taga skeden i vackra hand, som det heter. Detta är min åsigt om saken och jag skulle nu icke stå här och gråla med herrarne om reserven, om jag icke ansåg den för närvarande öfverflödig. Och jag hemställer till herrar militärer, om icke äfven hvad reservanterna bjuda är ofantligt mycket bättre än hvad vi nu hafva. En talare har sagt, att vi nu skola bilda ett försvar, som kan blifva tillräckligt för 200 år. Nej, jag tackar; det är väl ändå något för mycket begärtdt. Vi veta väl, huru det har gått med det gamla försvaret; endast på de sista 20 åren hafva kostnaderna fördubblats. För min del är jag öfvertygad, att, om hvad reservanterna nu föreslagit kommer att befinnas otillräckligt, så lär det icke möta några svårigheter för herrar militärer att med regeringen i spetsen få de ökade anslag, som visa sig erforderliga. Men att få ett öres nedsättning, om vi nu åtaga oss för mycket, det veta vi litet hvar, att det är rent omöjligt. Det är därför som jag anser det vara af vigt, att vi icke nu åtaga oss för mycket på en gång, så att vi sedan få ångra oss.

Man har här äfven talat om den allmänna opinionen i landet;

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

men man må dervid fästa större eller mindre afseende, för min del tror jag dock att den har sin djupa betydelse. Den har tagit sig uttryck dels i åtskilliga petitioner och dels i tidningsartiklar. Väl kan den på vissa håll hafva blifvit vanställd, men den går dock i en viss bestämd riktning, som en hvar som vill bör kunna uppfatta. Den har sin spets här i Kammaren och den som vill lära känna den, skall lätt kunna göra det.

Man har från vissa håll sökt göra troligt att rust- och rothäl-larne skulle hafva uttryckt sin önskan att få bibehålla indelnings-verket, men detta är alldeles falskt, i synnerhet för så vidt man der-med vill påstå att de skulle önska dess bibehållande i det skick, hvaret nu befinner sig. Allmänna opinionen är emot det Kongl. förslaget, men vill dock hafva en lösning af frågan, som grundar sig på stam och beväring, dock icke en sådan stam, som indelningsverkets vänner vilja hafva. De vilja hafva en stam, som afönas af alla, och just en sådan, som reservanterna föreslagit. Den blir den lättaste att åstadkomma och billigaste att underhålla.

Såsom jag förut sagt, skulle jag kunna hafva mycket mera att säga i denna fråga, dock vill jag endast tillägga och hafva till proto-kollet uttaladt att, då äfven jag genom den röst jag kommer att ned-lägga i urnan bär en del af ansvaret för utgången af denna fråga, jag i valet emellan Kongl. Maj:ts förslag och reservanternas förslag anser min fosterländska pligt bjuda att rösta för det senare. Skulle sedan vissa vederbörande anse sig icke kunna antaga detta förslag, så må det blifva deras sak.

Med hvad jag nu sagt tror jag mig hafva uttalat icke blott min utan äfven mina kommittenters åsigt i frågan och yrkar jag följaktligen afslag å Utskottets förslag i denna paragraf och bifall till Herr Daniel-sons reservation.

Herr Åbergsson: Då jag i förgår röstade för bifall till 40 § af det föreliggande förslaget, skedde det med stor tvekan. Jag ville icke då och vill icke heller nu upptaga Kammarens tid med en vid-lyftig redogörelse för skälen till denna tvekan. Det vare nog sagdt, att förslaget i dess helhet och i sammanhang med skattefrågorna förefallit mig motbjudande. Det som förmådde mig att slutligen afgifva min röst till förmån för förslaget, var den tanken, att jag icke vågade påtaga mig ansvaret att hafva för min ringa del lemnat ur händerna det tillfälle, som nu erbjudes att erhålla en härordning, hvilken, enligt hvad så många upplysta män på ett öfvertygande sätt visat, dock vid jemförelse med det nuvarande oefferrättlighetstillståndet innebär en förbättring. En talare på upsalabänken angaf under de-batten om 40 § såsom motiv för sitt yrkande om afslag, farhågan för att de i reservationerna framställda yrkandena på modifikationer skulle vinna denna Kammares bifall. På mitt beslut hade denna farhåga en motsatt inverkan. Just i dessa reservationer ser jag framtidens för-svarsnihilism nu framskymta. Min farhåga, att det genom långvarig fred i säkerhetssömn inslumrande svenska folket allt mera och mera skall nedsjunka i den föreställningen, att vi icke behöfva någon särde-

les stark krigshär till vårt försvar, ökades ännu mera genom anförandet af en framstående talare på dalabänken, i hvilket anförande han så hjert framhöll, att det var endast för skattereformens skull som han underkastade sig den nya härordningen. Den nuvarande härordningen kunde nog, trots alla de uppenbara brister, som vidlåda densamma, vara tillräcklig att möta yttre fiender, menade han, men orättvisorna i beskattningen skulle frammana inre fiender — ja, det skulle väl snart stå ett dalauppror för dörren, kan jag tänka — och därför ville han för skattereformens skull taga härordningsreformen. I detta yttrande framskyftar lika klart framtidens försvarsnihilism. Af detta yttrande stärkt i min farhåga, att, om vi icke *nu* begagna tillfället att få försvarsfrågan ordnad, det skall dröja länge, innan den varder på ett lyckligt sätt löst, röstade jag för den nya härordningen och jag kommer för *härordningens* skull, görande ett våld på min öfvertygelse, att rösta för den föreslagna skattereformen.

Men då jag gör detta offer af min öfvertygelse, gör jag det för att få den härordning, som majoriteten i denna Kammare en gång sagt sig åsyfta, den härordning som de större parlamentariska komitéernas sakkunnigaste medlemmar begärt, den härordning Kongl. Maj:t föreslagit, Utskottets majoritet samt Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet förordat, och herrar reservanter få ursäktat mig, att jag icke förlitar mig på deras auktoritet. Jag finner deras anspråk väl långt drifvet, då de fordra att jag och de med mig lika tänkande skola icke blott öftra våra åsichter om skattereformen utan äfven i de militäriska frågorna förlita oss, icke på de bästa auktoriteterna i vårt land, utan på den garanti, som förmodligen skulle ligga i reservanternas beredvillighet att vid inträffande krig ställa sig i spetsen för de tillfälliga anordningar, hvilka skulle ersätta en på förhand väl öfvad och ordnad armé.

Alltså — sedan jag en gång, beslutat mig för saken i dess helhet, röstar jag för Utskottets förslag äfven i detaljerna.

Friherre *Fock* instämde i Herr Åbergssons anförande.

Herr *Hasselqvist*: Då jag i förgår förenade mig med Herr Landshöfding *Asker* i hans yrkande om afslag å § 40, så skedde detta därför, att jag alltid trott att indelningsverkets bibehållande skulle vara den bästa och säkraste grund, på hvilken vårt älskade fosterlands försvar borde byggas. Då detta emellertid numera icke kan ske och då reservanternas förslag icke synes mig vara tillfredsställande, så ber jag att få gifva tillkänna, att jag med anledning deraf kommer att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, och anhåller jag således om bifall till 1:a §.

Herr *N. Olsson*: Då så många talare yttrat sig i denna fråga och ännu flera anmält sig för att uttala sina åsichter angående de åtgärder, som erfordras för att åstadkomma ett för vårt land tillfredsställande försvar, så, och ehuru jag kunnat hafva åtskilligt att andraga, vill jag likväl fatta mig helt kort. Hvad är då ett tillfredsställande

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

försvar? Det är icke allenast ett starkt försvar, ett sådant som ett land, med uppjudande af alla sina krafter, kan åstadkomma, som kan anses tillfredsställande; ty försvaret kan äfven blifva otillfredsställande, om nemligen det blir större, än att folket kan bära de bördor, som detsamma kräfver. En talare på stockholmsbänken yttrade i går att den ovilja, som uppstått i landet emot det af regeringen framlagda förslaget till försvarsväsendets ordnande, berodde icke så mycket på kärlek till indelningsverket, utan fastmera härrörde af fruktan för de bördor och för de ökade vapenöfningar, som det nya försvaret skulle komma att medföra. Ja, detta är fullkomligt sant. Det är icke kärleken till indelningsverket, utan fruktan för ökade bördor och framför allt fruktan för de utsträckta vapenöfningarna som framkallat oviljan mot det Kongl. förslaget. Då så är förhållandet och då detta förhållande är allmänt känt, så frågas: är det då att undra på att de ledamöter af denna Kammare, som deltagit i Utskottets behandling af frågan, velat i någon mån nedsätta dessa kostnader? För min del anser jag detta varit lämpligt, åtminstone i afseende på de delar af förslaget, der sådant kan ske, utan att allt för mycket minska försvaret i öfrigt. Detta skulle, säger man, ske genom att borttaga reserven. Detta uttryck synes mig dock oegentligt, då det blott är fråga om att borttaga ett befäl, som under fredstid icke har någon sysselsättning, och den föreslagna åtgärden torde därför icke vara synnerligen farlig. Genom tidningsuppgifter, genom opinionsyttringar, genom skrivelser och samtalsvis hafva landsortens representanter på tusentals sätt inhemtat den allmänna åsigten i landet och det är på grund deraf dessa ledamöter ansett att det är alldeles nödvändigt att åstadkomma någon nedsättning i försvarskostnaderna.

Jag skulle äfven vilja med några ord bemöta talaren från Venersborg, som för några dagar sedan yttrade att han för sin del icke behöfde mottaga den lindring, som den ifrågasatta grundskatteafskrifningen skulle kunna bevilja honom, men då tiden är långt framskriden och då det måhända är olämpligt att i denna punkt tala härom, så skall jag inskränka mig till att säga, att, om också den värde talaren för egen del är i den lyckliga ställning att icke behöfva mottaga några eftergifter, så finnes det tusende och åter tusende andra personer i landet, som med otålighet afbida en lindring i de skattebördor, som de nu endast med största svårighet förmå att bära. Talaren på vexiöbänken yttrade att det skulle innebära en förfärlig orättvisa att den i frågavarande reformen genomfördes. Ja, man kan hafva olika åsikter i många saker här i världen; men nog tyckes det att man här just bemödar sig om att *afskaffa* en orättvisa.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan endast anhålla att få instämma med dem, som yrkat bifall till reservanternas hemställan.

Häruuti förenade sig Herr C. Andersson i Hamra.

Herr Danielson: Oaktadt jag yttrat mig redan vid öfverläggningens början, kan jag icke underlåta att äfven nu tillägga några ord.

Såsom herrarne hört, hafva vi reservanter fått temligen hårda tillvitelser för vår afvikande mening, och en talare på göteborgsbänken, som vågat hysa samma åsigt som vi, har blifvit beskyld för att mer hafva rådfrågat sin fantasi än sitt förstånd. Detta är hårda och obefogade beskyllningar, och jag tycker därför att herrarne borde litet mera tänka sig för, innan I talen så.

Man har sagt, att Utskottets förslag är nästan på gränsen af det oantagliga. Jag får säga att för mig, äfven med de föreslagna nedsättningarne, förslaget står på gränsen af det oantagliga. Man bör icke helt och hållet underkänna den uppfattning den stora allmänheten har i denna fråga. Att taga hvilket förslag som helst och att underkasta sig hvilka bördor som helst för perspektivet af en skatteutjemning under en så lång tidrymd som nära 40 år, tror jag icke kan vara skäl. Emot oss åberopar man den omständigheten, att herrar militärer anse reservens borttagande vara detsamma som att omöjliggöra vinnandet af ett betryggande försvar. Ja, mina nådiga herrar, hvad menen I med ett betryggande försvar? Jag har under ett par månader i Utskottet med uppmärksamhet åhört generalernas föredrag, men jag får säga att de måtte icke sjelfva veta hvad dermed menas, ty den ene vill hafva så och den andre så. Om de finge hållas, skulle de säkerligen vilja att vi skulle gå man ur huse och taga barn och qvinnor med; men föga troligt är, att äfven om en så omfattande värnpligt blefve bestämd, herrar militärer skulle blifva nöjda ändå. Derfor tror jag det vara bäst, att *vi* bedöma hvilka uppoffringar vi för vårt försvar vilja underkasta oss, och ordna saken efter som landets förmåga medgifver. Genom reservens indragning vilja vi icke taga bort en enda man af härens styrka på krigsfot, men vi anse onödigt att under fredstid hålles en mängd befäl och underbefäl, som icke har något att göra.

Herr Herslow har talat om kraftansträngningar och vidare sagt, att vi genom att pruta af den summa, hvarom här är fråga, förstört partiets heder. Jag får säga, att detta yttrande föreföll mig väl morskt. Min gode Herr Herslow, kraftansträngningar äro nog nyttiga och välgörande, men det bör allt vara mätta äfven der och synnerligen i nu föreliggande sak. Det är här icke fråga om *små saker*; dessa bördor komma nog att hänga efter i långa tider och våra barn och barnbarn få därför nog känna trycket af dem. Jag har gjort en utredning af huru med antalet befäl och underbefäl å ena samt manskap, å andra sidan förhåller sig enligt den nuvarande och den föreslagna härordningen: Nu finnas vid ett regemente om 1098 man 43 officerare och 41 underofficerare, tillhopa 84, under det att vid ett af de nya regementen, som skall bestå af endast 500 man, äro föreslagna 53 officerare och 176 underofficerare, tillhopa 229. Således, då vi nu hafva ett befäl på hvar 13:de man, skulle vi enligt det nya förslaget få ett befäl på 2 man. Sådana siffror visa ju en betydlig tillökning i befålets antal, och detta myckna befäl skall naturligtvis komma att för sin aflöning erfordra betydliga summor. Som sagdt, jag anser att vi icke kunna taga hvilket förslag som helst för att få dessa styfrar, som skulle afse grundskatternas och indelningsverkets

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

afskrifning; ty jag tror att sanning och rättvisa skall göra sig gällande och att Riksdagen skall vidtaga denna reglering ändå. Jag har velat säga detta såsom en gensaga mot påståendet, att vi endast vilja skattereformen; men icke göra någon uppoffring för åstadkommande af ett ordnad försvar.

Herr Krigsministern varnade oss i går för att borttaga reserven och anförde till stöd härför, hurusom fransmännen, hvilka före utbrottet af kriget mot Tyskland i ändamål att spara afslagit väckt förslag om bildande af reserv, finga dyrt plikta härför, enär denna sparsamhetslusta skulle hafva ledt till de så mycket omtalade fem milliardernas utgifvande. Ja, mine herrar, skola vi taga den kejsrliga franska hären till förebild, dessa paraddockor, som under fredstid togo sig så prydligt ut, och på hvars bajonetter kejsaren trodde sig kunna styra Frankrike och hela Europa, men när det gälde veko undan och läto stänga in sig i Metz samt läto franska folket i orterna träda upp till landets försvar bäst de kunde, och som också i hast måste bilda nya arméer. Jag älskar dock tro att våra militärer skola, om det gäller, ega mera skicklighet och mod, men hvad säkerhet förefinnes, att det ej kan gå så äfven hos oss, och att det blir svenska folket, som får i farans stund uppträda på sätt som bäst ske kan och försvara sig och sitt land?

Jag vidhåller min reservation.

Herrar *A. Magnusson, I. Bengtsson* i Öxared och *J. A. Ericsson* i Upsala förenade sig med Herr Danielson.

Herr H. Andersson i Nöbbelöf: Då jag i förgår qväll voterade för Kongl. Maj:ts förslag, så skedde detta icke med någon tvekan om huru jag skulle votera, enär jag ansåg detta förslag vara ojemförligt bättre än bibehållande af det gamla indelningsverket. Icke heller i föreliggande fall hyser jag någon tvekan.

Då jag tillhör de jordbrukares antal, om hvilka man i dessa dagar så ofta hör sägas att de skulle genom grundskatternas afskrifning erhålla så stora fördelar och då jag således varit i tillfälle att vistas bland folket och att se de bördor, som trycka detsamma, så är det naturligt, att jag också mer än en gång anstält mina betraktelser och jemförelser emellan det gamla systemet och det föreliggande förslaget, och jag har, efter moget öfvervägande, beslutat mig för att i alla afseenden följa reservanternas förslag. Här har såsom hufvudsakligt skäl mot reservanternas förslag blifvit anfördt, att vi vilja slopa en fjerdedel af armén endast för att få en nedprutning af 837,000 kronor. Hade detta varit förhållandet, så skulle jag röstat emot reservanternas förslag; men så är det icke, ty manskapet finnes ju kvar. Och den, som ser att vi vilja offra ungefär en tredjedel af våra statsinkomster för vårt försvar, kan icke beskyllda oss för bristande fosterlandskärlek.

Men eftersom jag fått ordet, vill jag äfven yttra mig något om den så många gånger omtalade kompromissen, helst som jag antagligen icke kommer att vidare uppträda i denna fråga. Denna kompromiss har blifvit klandrad på många sätt; i synnerhet var det en talare på stock-

holmsbänken, Herr Arwidsson, som gick illa åt densamma och bland annat yttrade, att förr än detta morgantiska äktenskap blefve upplöst, aldrig försvarsfrågan kunde lösas. Jag ber om ursäkt, men jag har en helt annan tanke i detta fall. Jag tror, att det icke skall gå lätt att lösa dessa frågor annat än i förening och jag tror att icke någon af landsbygdens representanter skall befinnas villig att gå in på något härordningsförslag, som är mera tryckande än det vi nu hafva, med mindre än en tidsenlig skattereform kommer till stånd. Jag befarar dock att vi från den sida talaren tillhör icke hafva att vänta mycket tillmötesgående i fråga om en skattereform i första hand — åtminstone lät det så på hans anförande, i hvilket en sådan reform syntes hägra i ett mycket aflägsset perspektiv. Visserligen yttrade han, att han skulle vara den förste att vara med om ett sådant, förslag, men han var nog försigtig att tillägga, att han skulle vara med om det, först när statens inkomster medgäfve något sådant, utan att några nya bördor behöfde läggas på andra samhällsklasser och således, såsom jag uppfattade honom, först när våra statsutgifter skulle komma att med 10 à 11 millioner understiga hvad statens inkomster utgöra. Denna försäkran är således icke mycket att bygga på. För min del hade jag nästan väntat något annat från en talare, hvilken, såsom han, vid början af riksdagen yttrade sig med så stor sakkunskap om jordbruket. Då det var fråga om anslag till kolonien Hall, yttrade nemligen Herr Arwidsson: »Som herrarne litet hvar torde påminna sig, var det år, hvars resultat Utskottet anfört, för jordbruket ett särdeles ogynnsamt år. Det var mängen jordbrukare, som då icke allenast icke hade någon afkastning af sin egendom, utan som derjemte fick vidkännas ren förlust«. Han talade då visserligen för en statens inrättning, men jag kan ej tro annat än att han har talat lika upprigtigt ändå, och då han eger denna kändedom om jordbrukets tryckta ställning, hade jag därför trott, att han nu skulle vara af en annan åsigt än han här uttalat.

Men ett ganska upprigtigt yttrande var det som Erkebiskop Sundberg hade i Första Kammaren. Han sade: »Hvar och en medgifver villigt, att den föreslagna lagen innehåller många fördelar, men skulle man köpa dessa med så stora förmåner för jordegarna, för rust- och rotehållarne, hvori består då den vinst, som skulle ersätta förlusten?« Ja, det är just här skon klämmer. Det är denna direkta vinst, som icke kan komma embetsmännen till godo och som väl äfven för jordegaren icke är så mycket att tacka för. Näringsarne och industrien, som icke heller hafva någon direkt vinst af en skattereform, skulle dock få en indirekt sådan, ty på samma gång som jordbruket höjdes, på samma gång finge jordbrukarne mera tillgång att tillgodogöra sig industriens och näringsarnes alster och på samma gång komme äfven näringsarne och industrien att höjas.

Jag hoppas och tror därför, att äfven om detta förslag faller, icke något nytt må framkomma, utan att skattereformen antingen först eller på samma gång måste blifva löst på ett tidsenligt sätt. För närvarande anholder jag om bifall till reservanternas förslag.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Friherre Leijonhufvud: Herr Talman! Mine herrar! Och I, Herrar Statsråd! ty det är till eder jag nu vänder mig, beklagande att Hans Excellens Herr Statsministern aflägsnat sig. Vi befinna oss för närvarande i en ställning af så brydsam, så pinsam beskaffenhet att, under de sju och tjugå år jag deltagit i det offentliga lifvet, jag icke varit med om något sådant, ej ens de stora dagarne i December 1865. Saken är den, att här smyga omkring i mörkret rykten, miss-tankar och föreställningar — jag vill hoppas skefva och origtiga — men af den beskaffenhet, att de gravera sinnena och inverka på hvars och ens åskådningssätt. De gå ut på att grumla uppfattningen af regeringens ställning till representationen i denna fråga, och för det syftet har man icke dragit sig för att kasta sig öfver ordalagen i tron-talet och deri inlägga en dubbelmening, som den, som höll det, icke hyste och som de, som åhörde detsamma, icke deri kunnat finna. Man har ock kastat sig öfver det officiella yttrande, som af Hans Excellens Herr Statsministern afgafs i Första Kammaren, och förklarar, att det uttryck som der finnes: »Vid detta förhållande är det själfklart, att regeringen måste motsätta sig hvarje förändring i det Kongl. förslaget, som innebär ett försvagande af härens styrka eller af fastheten i dess sammansättning»; man har förklarar, säger jag, — jag har till och med hört juridiskt bildade personer, säga det — att detta uttryck vore ingenting värdt. Är detta förhållande lyckligt? Nej, det är i högsta grad olyckligt. Jag önskar därför att af regeringen här afgifves en bestämd förklaring, som utestänger hvarje försök att misstyda den ställning regeringen tager till denna fråga, att här sker ett positivt yttrande, att detta vare sig Kongl. Maj:ts eller Utskottets förslag är regeringens program och att regeringen icke medgifver någon afvikelse af den beskaffenhet reservationen innehåller. Ty det går här äfven det ryktet och den förhoppningen, att inom regeringen finnes åtminstone ett öra, som villigt uppfattar dessa inskränkingar. Det är allt detta grummel och denna oklarhet, som måste bort, och luften måste rensas, ty det finnes många, som tveka, huru de skola lägga sin röst, så vida de frukta att på minsta sätt bereda utväg för en partimanöver eller en riksdagstaktik, som slutar med att reservationen får framgång. Jag hoppas, att Hans Excellens Herr Statsministern begär ordet under denna öfverläggning, utbedjande jag mig, att öfriga här närvarande herrar statsråd måtte till honom framföra denna min vördsamma anhållan samt att han afger en förklaring i sådana ordalag, att vi veta, att ingenting vidare i den vägen står att vinna från regeringen.

Herr Dahn: Min vän Jöns Rundbäck gjorde härom dagen den framställningen, att vi borde så mangrant som möjligt yttra oss i denna fråga, på det att våra kommittenter måtte få kännedom om våra åsikter och jag tänkte också att redan vid detta tillfälle yttra mig, men de då, liksom nu, starka ropen på proposition föranledde mig, att stryka ut mitt namn från anmälningslistan. Jag ber därför att nu i stället få för en liten stund taga Kammarens uppmärksamhet i anspråk.

Jag tycker verkligen, att man gör allt för mycket väsen af denna

reserv, ty om man vill höja dagaflöningen för dessa elever vid seminarier och elementarläroverk från 50 öre till 1 krona eller 1 krona 50 öre, hvarigenom staten skulle drabbas af en ökad utgift af allena 90,000, till 135,000 kronor, är det mycket säkert, att de allra flesta af dessa elever skola, änskönt de icke dertill hafva skyldighet, genomgå korpralskola, och befäl komme då icke att saknas, utan i stället finnas i öfverflöd. Jag har af Kongl. Maj:ts proposition sett, att omkring 340 elever vid seminarierna och 1,500 vid elementarläroverken eller tillsammans närmare 2,000 hvarje år skulle vara disponibla, och om af dessa blott 1,000 frivilligt anmälde sig att gå igenom korpralskola, skulle i dessa komma att finnas ett antal mellan 18 och 32 år af omkring 14,000, af hvilka helt säkert en stor del skulle komma att taga officersexamen, helst om, såsom Herr Krigsministern yttrat, regeringen får lof att modifiera de s. k. examenshonorarierna allt efter tillgången af aspiranter till dessa platser. Och hafva vi tillgång till dylikt befäl samt till trupp, andra uppådet af beväringen, som ju finnes kvar, så måste det väl ej vara någon fara för att man ej i nödens stund kan uppsätta dessa bataljoner, hvarom nu är fråga.

Men hvarför jag vid denna punkt särskildt vill rösta för bifall till reservationen, det är därför att jag anser, att en stark landstorm i förening med ett tillräckligt värnpligtigt befäl utgör det starkaste värdet för folkfriheten mot inhemskt förtryck. Man må nemligen icke tro, att någon militarism skall insmyga sig i samhällskroppen, därför att en stor del af landets bildade ynglingar genomgår officersexamen. Det är mycket säkert, att, då många söner af industriidkare, civile tjänstemän och landtbrukare taga examen för att blifva värnpligtige officerare, skall den mindre starka fasta officerscorpsen känna sig mera dragen till det egentliga folket, och denna värnpligtiga officerscorps sålunda blifva en mellanlänk mellan officerarne och folket. Enligt min öfvertygelse skall militarismen härigenom således icke befrämjas utan tvärt om motarbetas.

Jag kommer följaktligen att på dessa grunder yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Arnoldson: Det var min mening att i denna fråga rätta mig efter det gamla ordspråket: "tala är silfver, men tiga är guld". Då emellertid här artar sig till öppen omröstning, anser jag mig böra tillkännagifva, att jag, stäld i valet mellan utskottets utlåtande och Herr Danielsons reservation, ansluter mig till denna senare. För öfrigt vill jag blott tillägga, att jag under den i många stycken lärorika diskussionen flere gånger gjort mig dessa frågor: hvad står på? Är den så kallade fienden redan i antågande? Huru förklara denna häftiga iver att påtruga svenska folket ett så kalladt "betryggande" försvar? — i förbigående sagdt, ett uttryck utan mening. Hvidan detta vikingalynne, denna höga stämning i ord och ton gent emot desse, som söka häfda de fredliga intressena och de tungt arbetande massornas rätt? Allt detta kommer sig väl af flere samverkande orsaker, men jag tror verkligen, att det ytterst härrör från en varm

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

fosterlandskänsla, och för denna känslas skull få väl vi andra ursäkta de hårda orden utan att därför gifva efter för orimliga fordringar.

På de slängar, som rigtats mot neutralitetsvännerna, skall jag icke svara, blott tacka den ärade kristianstadsrepresentanten för det han gifvit mig en så snabb befordran till chef för fredsligans generalstab, der man räknar med verkligheter, som vara längre än uppskrufvade känslöstämningar och krutrök, nemligen med folkets vilja och makt.

Som sagdt, Herr Talman, jag ber att få yrka bifall till Herr Danielsons med fleres reservation, så väl den nu föredragna paragrafen som i det hela.

Herr A. P. Lind: Vi helsades vid riksdagens början af vår ålderspresident med bland annat följande ord: "Den ännu alltjemt tilltagande emigrationen antyder brister, svaghet deruti, ty man må icke föreställa sig, att det är blott äfventyrlusta, som drifver våra söner till Amerika. Den friskhet, den jemlikhetsanda, som med vinden föres hit från landet på andra sidan Atlanten, lockar dem. Och vi hafva, för att motverka den, icke annat att göra än att hit öfverflytta Amerika, hvad som gör dess storhet, dess näringslif. Med glädje förnimma vi, att regeringen varit betänkt på åtgärder till befordrande af landets uppodling, och det är i sanning mycket att göra». Jag önskade att dessa ord blefve inristade i hvarje representants minne. Hvad odlingsfonden beträffar, hör den väl icke hit, men om den i en blifvande gemensam omröstning kommer till stånd, så tror jag dock icke, att den skall medföra så stora fördelar, som deraf förespås, ty den är icke planlagd så att den kan komma de mindre bemedlade jordbrukarne till godo och således ej kan hämma emigrationen. Lika litet kan det nu föreliggande härordningsförslaget stäffa emigrationsströmmen, utan tvärt om, mera befrämja densamma, för så vidt det antages i enlighet med Utskottets förslag. Hvad grundskatternas afskrifning beträffar tror jag, att man mångenstädes icke skulle göra någon vinst derpå. Tvärt om antager jag att många orter derigenom skulle komma att göra förlust; åtminstone skulle detta blifva fallet i den ort jag tillhör. Men icke desto mindre önskar jag att denna fråga måtte få en för vårt land så lycklig lösning som möjligt. Jag vill likväl tillkännagifva, att detta Utskottet nu föreliggande härordningsförslag från min ståndpunkt sedt är allt för omfattande, och jag befarar att landet icke har förmåga att bära kostnaderna, i synnerhet om vi icke få göra några afprutningar eller sluta oss till Herr Danielsons reservation.

Herr Rubenson sade att öfningstiden icke vore förspildt dagsverke under freden och det kan möjligen ligga någon sanning i detta, från hans sida sedt, ty det judiska folket var ett mycket krigiskt folk under Mose dagar och israeliterna anse nog ännu i dag, att de 40 år som fäderne vandrade i öknen var en väl använd tid.

Om nu reservanternas förslag skulle antagas och frågan derigenom skulle falla, hoppas jag att frågan skall falla framåt i den rigtningen att, då den härnäst återkommer till Riksdagen, det må blifva tal om afväpning.

Jag yrkar bifall till reservanternas förslag.

Herr Björkman: Då jag nu för första gången uppträder i denna Kammare, borde jag minst vara filosofie doktor för att kunna tillvinna mig någon uppmärksamhet, i synnerhet efter den mängd tal, som här hållits rörande denna fråga. Men ehuru jag icke är det, eger jag dock den ringa förmåga, att jag inser att det icke kan passa, att alla säga om en och samma sak och därför skall jag söka fatta mig kort.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Det har under de två första dagarne af denna debatt talats mycket både för och emot i denna viktiga fråga, och jag blef mycket glad, när jag hörde en och annan af de store och lärde männen säga, att det Kongl. förslaget vore ruinerande för landet; då antager jag att de äro med om sparsamhet. Vi hafva också sett detta uttaladt i tidningarne och i de opinionsyttringar, som kommit oss till handa och hvilka i detta fall varit nästan enstämmiga om att det föreliggande förslaget är för dyrt. Jag är också af den tanken, att det Kongl. förslaget oförändradt skulle medföra allt för stora kostnader. Det har också under denna diskussion blifvit yttradt, att man icke eger tillräckligt stark fosterlandskärlek, om man i minsta mån motsätter sig detta förslag. Mine herrar, jag eger verkligen fosterlandskärlek, men jag hysar också kärlek till den torfva, der min familj bor. Och då så många intilligenta räknemästare sagt att detta förslag är ruinerande, vill jag icke vara med om att antaga detsamma, ty då skulle jag ju också vara med om att ruinera min familj jemte mitt kommittentskap. Man har också sagt, att detta förslag skulle medföra ett *betryggande* försvar. Jag förstår verkligen icke hvad ordet betryggande här betyder. Menas det ett *absolut* betryggande försvar, så får jag säga att den bästa general icke kan påstå, att, om vi få så och så många kanoner, så och så många soldater, vi derigenom erhålla ett fullt betryggande försvar, ty det minsta vindkast under kriget kan göra ett streck i beräkningarne. Andra hafva talat om ett *tidsenligt* försvar. Det kan jag bättre förstå, ty deri inbegripes mycket, som ingår i det borgerliga lifvet, i de dagliga förhållandena, och detta kan jag bättre fatta. Då jag blef militär 1844, satte man på mig en tschakå, något som brukades den tiden, men kort derefter fick jag i stället bära en kask. De voro tidsenliga hvar och en på sin tid, och sedan kommo återigen andra former för de militära hufvudbonaderna. De gevär, kanoner m. m., som armén nu har, äro icke af samma konstruktion som då, icke heller använder flottan nu samma slags fartyg, som då brukades. Om man nu gör vårt försvar sådant, att det uppfyller vilkoren för hvad som nu fordras för ett godt försvar och därför gör stora uppoffringar, är det ändå icke sagdt, att det skall vara tidsenligt ens om tio år. Seder och bruk såsom allting annat förändras, och man kan icke så här på stående fot säga, om detta förslag är tidsenligt, när det en gång skulle vara färdigt. Man finner detta, om man t. ex. tänker på de nya maskiner och redskap, som vi ofta se enskilda lägga sig till med. Jag vill visst icke klandra, att de göra detta, ty de äro nyttiga hjälpmedel för det menliga arbetet, om de hafva råd att betala dem, men jag har exempel på mer än en, som skuldsatt sig för att köpa dylika tidsenliga maskiner, men som kort derefter fått lemna dem åt sina borgenärer eller sälja dem för ringa pris, emedan de då icke längre

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

voro fullt tidsenliga. Jag skall därför icke lemna min röst för bifall till något förslag, som jag med flere tror kunna blifva ruinerande för staten. Jag har alltid lagt an på att ställa min enskilda ekonomi så, att jag icke skulle behöfva göra konkurs, och önskar äfven att icke statens utgifter måtte blifva för mycket betungande. De elfva kommuner, jag nu representerar, tåla ganska litet vid några stora uppoffringar, men så långt som möjligt vill jag dock vara med om att söka ordna vårt försvar, likväl endast så långt, att vi kunna bära det. Så fort vi sedan förmå utsträcka försvaret, ligger ju icke något hinder i vägen för att göra det. Kunna vi nu icke förena oss om att på ett ekonomiskt sätt söka lösa denna fråga så, att bördorna tryckte lika efter värdet å den inkomst man eger, och erinra oss det bud, som bör ligga till grund för alla lifvets förhållanden: "Älska din nästa som dig sjelf?" Ty, om några af oss äro bättre lottade, böra vi dock komma i håg, att det finnes många andra, fattiga, som hafva svårt att uppehålla sig på den torfva, de bebo.

Jag skall emellertid icke uppehålla tiden längre, men jag kan icke annat än sluta mig till reservanternas förslag och dertill yrka bifall! Blifver det krig i landet, skulle jag icke tveka, utan då tager jag min bibel i fickan och en yxa i min hand, om jag icke kan få annat vapen, och går så rustad ut i striden för att försvara mitt fosterland.

Herr F. G. Jansson i Karlshed: Sedan § 40 nu är afgjord, har jag icke annat att göra, då jag ställes i valet att rösta mellan Utskottets och reservanternas förslag, än att af två onda ting välja det minst onda, och jag yrkar därför bifall till reservanternas förslag.

Herr Hedlund: Jag har begärt ordet med anledning af ett yttrande från stockholmsbänken. Det var nemligen en aktad ledamot på denna bänk, som sade sig vara i en bedröflig sinnesstämning. Han fann den nuvarande situationen synnerligen pinsam; han gick tillbaka till långt förflutna tider för att finna ett motsycke dertill och han kunde icke få sin oro stillad, förr än han anmodat de närvarande statsråden att vara budbärare till en frånvarande statsrådsledamot. Detta senare är ett nytt förfarande i vårt parlamentariska lif, som jag hoppas icke skall leda till efterföljd. Om hans yttrande innebar en interpellation, vill jag erinra, att man icke brukar interpellera om rykten utan om vissa uppgifna sakförhållanden i afseende på regeringens ställning till vissa frågor, och, när en särskild interpellation skall göras, bör Kammaren först dertill hafva gifvit sitt bifall.

Det är icke min sak att yttra mig om Herr Statsministern vill med eller utan budskickning uppfylla den ärade representantens önskan och stilla hans oro, men det vet jag, att för mig har ingen tvekan egt rum om regeringens ståndpunkt i denna fråga, sedan vi i Post- och Inrikestidningarna fullständigt fått läsa det tal, som Hans Excelens i detta hänseende höll i Första Kammaren. Det talet synes mig tillräckligt uttrycka regeringens ställning. Jag har också åberopat det vid fråga om reserven och jag har visat, att, när vi från vår stånd-

punkt vilja hafva den reduktion af numerären, som här är i fråga, hafva vi icke dermed velat träda Herr Statsministerns uttalande för nära. Vi tro nemligen, att det väl går an att göra denna reduktion utan att komma i kollision med det uttalande från regeringsbänken, hvarom här är fråga.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Grefve Björnstjerna: Jag skall icke mer än en helt kort stund upptaga Kammarens tid, men jag ber att med några ord få besvara Herr Danielsons senaste yttrande. Han sade, att krigsministern icke läst krigshistorien rätt, då han framhöll, att de franska depottrupperna icke svarat mot landets kraf i kriget mot tyskarne. Herr Danielson ansåg, att det varit icke depottrupperna utan liniearmén, dessa, såsom han kallade dem, paraddockor, som blifvit slagna. Om dessa linietrupper kunde kallas paraddockor, vill jag lemna derhän. Nog har jag sett dem, förmodligen flere gånger än Herr Danielson, och det kan jag intyga, att de alls icke sågo bra ut eller liknade paraddockor. Men de hade till stor del slagits med största utmärkelse i Amerika, Afrika och China, och jag vågar påstå, att tapprare än de stridde under sista kriget kan icke någon armé slås. Hvarför blefvo de då slagne? Jo, därför att de voro underlägsna, illa förda och framför allt hade att kämpa mot en fullt öfvad, af fosterlandskärlek lifvad, värnpliktig här. En dylik blir vanligen alltid den segrande. Det var först sedan den franska liniearmén var förstörd eller instängd i fästningarne, som depottrupperna måste användas. Några öfvade reserver funnos icke. De i depoterna inkallade rekryterna fördes, efter omkring $2\frac{1}{2}$ månaders öfning, mot fienden, men då tyskarne förut haft ganska svårt att besegra sina till antalet underlägsna motståndare, yrkes-soldaterna, behöfde de, sedan de nybildade trupperna förts emot dem, knappt räkna sina motståndares antal. Ehuru mycket överlägsna, skingrades dessa som agnar för vinden. Så har åtminstone jag läst krigshistorien.

Hvad sjelfva saken angår, skall jag icke ingå i svaromål på Herr Arnoldsons yttrande. Han sade att han icke tyckte om uppskrufvade talesätt. Jag anser de talesätt han afsåg icke uppskrufvade, endast fosterländska. Jag undrar deremot, om icke Herr Arnoldsons eget anförande innehöll uteslutande dylika uppskrufvade talesätt. Deri förekom ingen enda faktisk uppgift, endast tomma ord. Jag öfvergår därför till hvad Herr Hedlund yttrade. Vi behöfva ingen reserv, sade han, trupperna finnas i alla händelser och kunna instoppas i linien. Men befälet der är ju beräknadt för en viss styrka, och om denna styrka ökas, måste väl äfven befälet der ökas, om det hela skall blifva lika användbart. Någon besparing af penningar torde således icke genom Herr Hedlunds förslag åstadkommas. Vidare föreställer jag mig, att om vi nödgades uppkalla alla våra trupper, det då icke vore rätt och billigt, att de äldre åldersklasserna genast fördes emot fienden tillsammans med de yngre. Dessa senare böra alltid först utgå, under det att de äldre åldersklasserna utgöra reserv, samt användas till ganisoner på viktigare punkter, till dess att behovet äfven kräfver deras förande i elden. Jag vill härpå framställa ett exempel,

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

som bör vara tydligt nog, för att hvar och en kan begripa det. Om vi få ett starkt sjöförsvär, och fienden således anser svårt att från skärgården direkt angripa Stockholm samt därför landstiger med sin hufvudstyrka t. ex. i Östergötland, så måste ju äfven vår hufvudstyrka dragas dit. Men samtidigt kan ju icke Stockholm lemnas utan annat försvar än några oexercerade depotafdelningar. En obetydlig styrka, landsatt i norra Upland, kunde i annat fall lätt bemäktiga sig hufvudstaden. Hvad man än må tänka om Stockholms strategiska vikt, måste man väl ändock medgifva, att intagandet af landets hufvudstad och regeringens säte skall medföra de svåraste följder. Endast för Stockholms försvar erfordras således en högst betydlig reservstyrka. Detta förefaller så tydligt, att jag endast med stöd häraf icke kan förstå, huru man vill bestrida behovet af den föreslagna reserven. Man *tycker* här att reserven icke behöfs. Men då det icke kunnat uppletas någon i tjänst varande officer, som gjort sig besväret att tänka sig in i saken, hvilken icke anser en fullständigt organiserad reserv nödvändig, *tycker* jag att äfven detta bör väga något och möjligen mer än de utmärkta kunskaper i ämnet, hvarå den värde talaren på göteborgsbänken så ofta ger prof.

Jag vidhåller mitt yrkaude.

Hans Excellens Herr Statsministern Grefve Posse: Det har af en talare på stockholmsbänken blifvit antydt — jag vet icke just hvad, ty jag var icke närvarande i Kammaren då yttrandet fälles — men någonting i syfte att regeringens hållning till de framlagda förslagen skulle vara i någon mån vacklande. Jag kan icke föreställa mig, att sådana rykten kunna hafva något slags berättigande, sedan jag i Första Kammaren å regeringens vägnar så tydligt som möjligt uttalat regeringens ställning till frågan. Jag vill nu begagna detta tillfälle, det första som här erbjudits mig, för att erinra Kammaren derom, att i detta uttalande återfinnes det uttrycket, "att regeringen måste motsätta sig hvarje förändring i det Kongl. förslaget, hvilken innebär ett försvagande af härens styrka eller af fastheten i dess sammansättning". Jag förmodar att detta uttalande må kunna fattas såsom klart och tydligt och jag hoppas att man skall hysa förtroende till att detta är regeringens fasta mening och uppfattning i frågan. Detta förklarande, mine herrar, eger sin tillämplighet på den nu föredragna punkten. Krigsministern har redan sagt Kammaren, att ett bifall till reservanternas förslag här innebär både ett försvagande af härens styrka och en minskning i fastheten af härens sammansättning. Häraf följer således, att Konungens rådgifvare måste motsätta sig en sådan ändring, och det är för mig en pligt att fasta Kammarens uppmärksamhet på nödvändigheten att beakta, att möjligheten att i denna fråga kunna drifva igenom ett beslut ju är beroende derpå, att båda Kamrarne blifva ense. Jag hyser också den förhoppning, att så må kunna ske, hvilket likväl icke lär kunna inträffa, derest denna Kammarer nu bifaller hvad reservanternas i denna punkt föreslagit.

Under anhållan att Kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts förslag, vågar jag således bestrida bifall till reservationen.

Herr Ola Andersson: Jag skulle icke hafva begärt ordet å nyo, då jag redan yttrat mig vid denna punkt, om icke en talare på stockholmsbänken i ett något häftigt anförande gifvit mig anledning dertill.

I mitt förra anförande tillät jag mig anhålla, det Kammaren allvarligt och vänligt ville taga i öfvervägande, huruvida man icke kunde hafva giltiga skäl att ifrågasätta någon minskning i det Kongl. förslaget. Jag begär att man skall respektera äfven deras åsigt, som finna att det Kongl. förslaget kan tåla vid någon nedsättning. I en debatt om en så vigtig fråga som denna bör man skänka respekt åt olika åsikter.

Innan jag svarar på det anförande, som uppkallade mig, vill jag nämna, att, då Grefve Björnstjerna, en af Kammarens få militärer, i går vände sig emot mig med anledning af min fråga, hvarför man ej godkände 1878 års af Andra Kammarens majoritet antagna förslag, talaren anmärkte, att Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag vore *mycket starkare* än 1878 års förslag; när nu så är förhållandet, och man erinrar sig att sjöförsvaret också nu skulle ordnas, och att vi, i fråga om det senare, icke afprutat ett enda öre på Kongl. Maj:ts förslag, ansåg jag mig böra anhålla att man åtminstone borde öfverväga, huruvida det ändå icke vore skäl att göra några nedsättningar, då man medgifver att det föreliggande förslaget är *mycket* starkare än 1878 års af alla erkändt ganska starka förslag. Att borttagandet af reserven skulle vara detsamma som att förminska armén med en fjerdedel kan väl ingen på allvar vilja påstå, och ett sådant påstående är för öfverdrifvet för att behöfva bemötas.

Vidare har det blifvit sagdt, att afgörandet af denna punkt antagligen skulle vara afgörande för hela frågan. Ja, jag har hört att de finnas inom Första Kammaren, som deraf skulle taga sig anledning att afslå alltsammans eller föregifva sig vara härutaf föranledda dertill, men en sådan anledning skulle de, som vilja afslå, i sådant fall nog söka i hvilken annan punkt som helst. Jag för min del, som så gerna vill denna frågas lösning, kan icke finna den uppfattning origtig att, om en sammanjemkning skall försökas och hafva någon utsigt till framgång, och man vet ju att många här äro böjda dertför, den försökes bäst, då man är i tillfälle att samtala om alla dessa punkter, och icke så att man går försöket till sammanjemkning i förväg. Vill Första Kammaren utan alla sådana försök afslå den punkt, som nu är föremål för dess behandling, då må också Första Kammaren bära ansvaret för frågans fall, och detta ansvar lär väl Första Kammaren ej kunna undandraga sig blott genom att säga, att den hemtat anledning af denna Kammares beslut redan innan man gjort något försök till sammanjemkning.

Friherre Leijonhufvud yttrade att man icke skytt att till och med kasta sig öfver trontalet. Jag vet icke, om han härmed syftade på mig, ty jag har sett i tidningarne uppgifvas, att jag i ett af mina anföranden skulle hafva refererat trontalet eller vissa delar af detsamma. Men var detta meningen, så ber jag att få taga Kammaren

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)

Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts)

till vittne på att det icke var trontalet jag uppläste utan ett anförande till statsrådsprotokollet vid det tillfälle, då landt- och sjöförsvarskommittéerna tillsattes.

Friherre Leijonhufvud har i häftiga ordalag uppmanat regeringen att afgifva en bestämd förklaring, att regeringen icke i minsta mån skall frångå Kongl. Maj:ts förslag. Jag kan icke återgifva ordalagen, men tonen, hvarmed de framsades, innebar tydligen en uppmaning till regeringen att icke göra den minsta eftergift. Jag hoppas dock att regeringen skall taga saken något lugnare och jag är öfvertygad om att de lugnt tänkande skola med mig instämma deri, att ett sådant sätt att gå till väga under alla förhållanden är oklokt i en så viktig fråga. Jag vill erinra denne talare, som sjelf suttit i Konungens råd, huru det tillgick då, nemligen år 1871, regeringen framlade det s. k. Abelinska förslaget, i hvilket det fordrades 90 dagars öfningar m. m. m. utan lindringar till dem, som hade att aflöna soldatstammen, och det uttryckligen förklarades, att dessa icke voro berättigade att få någon den minsta lindring, oaktadt all den ökade tungan och oaktadt den utsträckta nya utskrifningen. När dessa åsigtger och fordringar tydligen icke godkändes inom Kamrarne, hvad gjorde då denna regering? Jo, den förklarade under frågans behandling, att den skulle godkänna under diskussionen framställda ändringsförslag. Men hvad gjorde samma regering vidare, sedan dess förslag afslagits? Jo, den framlade sjelf till 1871 års urtima Riksdag ett i väsentliga delar modifieradt förslag. Hvad gjorde vidare regeringen 1875, då ett rent värnpligtsförslag framlades? Jo, den förklarade sig till och med vilja arbeta på grundvalen af det skrifvelseförslag, som af Herr Ola Jönsson i denna Kammare framlades. Hvad gjorde slutligen regeringen 1877, då regeringen framlade ett förslag med förklarande, att den icke tänkte öfvergifva 1875 års förslag och ej heller den så mycket omtalade kompromissen eller den tanke, som låg till grund för detta förslag? Jo, sedan Särskilda Utskottet med Herr Abraham Rundbäck i spetsen strukit och förändrat allt hvad som kunde tyda på lösning af frågan i enlighet med 1873 års skrifvelseförslag, och gjort en del andra förändringar, förklarade regeringen att den det oaktadt godkände Särskilda Utskottets förslag. Så hafva föregående regeringar gjort och derom har jag ej hört att man haft någonting att säga. Jag vill nu icke yttra mig vidare. Jag har blott velat erinra om detta och jag hoppas att, om ett försök till sammanjemkning skulle komma i fråga, det jag önskar, regeringen skall taga ett sådant i allvarligt öfvervägande. Jag hoppas att man skall erkänna, att man på sådant sätt bättre skall gagna fosterlandet än genom att tillvägagå på det sätt den ärade talaren på stockholmsbänken förordat.

I detta yttrande instämde Herrar *J. Andersson* i Jönvik, *L. J. Larsson* i Tranhult, *Folke Andersson*, *J. E. Ericsson* i Ahlberga, *Stormats Mathias Olsson* och *J. Andersson* i Baltorp.

Herr Herslow: Jag ber endast att tillkännagifva att, då jag begärde ordet, var det för att bemöta ett par anmärkningar, som genom det af Herr Statsministern derefter afgifna yttrande blifvit till fullo besvarade, och jag ber därför att få afstå.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Herr Sjö: Ehuru jag medgifver att den beskattning, som här föreslagits, så väl för anskaffandet af armén som äfven för dess underhåll, i fall grundskattens och indelningsverkets afskrifning med lag fastställes, är rättvis och billig, så tror jag dock, att kostnaden för denna armé skall blifva alltför stor och betungande för ett litet och fattigt land som vårt. Jag hade för den skull hoppats och trott, att Utskottet skulle framkommit med bättre och billigare förslag än som skett, såsom nedsättande af stammens öfning till 6 månader jemte korpralskola för de ynglingar, hvilka dertill kunna vara lämpliga, beväringens öfning i 50 dagar, grundskatternas och indelningsverkets afskrifning på kortare tid än hvad föreslagits, samt garantilagens borttagande.

Hvad garantilagen beträffar, så anser jag, att om ej staten kan rekrytera då Riksdagen beviljar medel, blifver det väl ej bättre för den enskilde eller rekryteringsrådet.

Jag skall ej nu tillåta mig hafva något längre anförande, oaktadt mycket kunde vara att säga uti denna för vårt land så viktiga fråga, helst tiden på detta plenum har långt framskridit och jag allt för väl märker, att herrarne vilja så fort som möjligt hafva slut på debatten och frågan afgjord. Derför skall jag icke yttra många ord, men då det enligt min åsigt nästan är hvars och ens pligt att uti så stora frågor ange sin ståndpunkt, skall jag äfven bedja få göra detta, hvarför jag vänligen anhåller, att herrarne om icke med större uppmärksamhet, så åtminstone med mera tystnad afhöra mig.

Jag vill då säga, för att icke trötta herrarne, att jag kommer, oaktadt mina här gjorda uttalanden, att sluta mig till reservanternas förslag i sin helhet och vill icke gå derutöfver, det må komma hvilka sammanjemkningsförslag som helst.

Medan jag har ordet, skall jag bedja att få tillägga endast några ord. Vid behandlingen af den 40 §, som afgjordes i Thorsdagsnatt, yttrade flere af Kammarens intelligente män, att hvarken Kongl. Maj:ts, Utskottets eller reservanternas förslag vore antagligt. Hvad orsaken härtill var, tror jag hvar och en känner. Ty när det är fråga om att ordna vårt försvar och i sammanhang dermed en rättvis beskattning införas för så väl hvad rör försvaret som i öfrigt: Jo, då vilja dessa herrar draga sig tillbaka, men då det vid föregående riksdagar varit fråga om att bygga ett starkare försvar på jordbrukets bekostnad; ja, under sådana förhållanden hafva de velat varit med derom, och alltid har man under behandlingen af frågorna i så fall fått höra, att vi voro utan försvar, samt sådana uttalanden fälts som om fienden vore in på riksgränsen, för att ej säga in på lifvet.

Man har klandrat motionärerna uti försvars- och skatte-frågorna vid 1878 års riksdag. Detta klander är oberättigadt, ty genom framläggandet af detsamma har majoriteten inom denna Kammare visat att

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

den vill frågornas lösning; så är ej förhållandet, som nu synes, med minoriteteten.

Som jag förut nämnt slutar jag med att yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Olof Andersson i Lyckorna: Då denna diskussion synes utvecklats till en öppen votering, så anser jag mig, i likhet med många andra, böra gifva till känna min ställning i denna fråga och speciellt i förevarande punkt. Då jag gör det, får jag på samma gång säga, att jag varit med om att rösta bifall till 40 §, som för några dagar sedan afgjordes. Då jag lade min röst i voteringsurnan, gjorde jag det under den innerliga och varma önskan, att det föreliggande förslaget måtte gå igenom. Jag anser nemligen att kostnaderna för detta förslag jemförelsevis blifva jemnare fördelade på det svenska folket efter dess kraft och förmåga att bära dem. Men lika innerligt som jag önskar detta, kommer jag dock, såsom en stor vän af alla nödiga besparingar, att rösta för Herr Danielsons förslag, enär här, enligt mitt förmenande, utan inskränkande af den effektiva styrkan, är icke så litet besparingar att göra, hvilka, enligt min tanke, det svenska folket mycket väl behöfver. Dess bärkraft är i allmänhet icke så stor, som den kräfves af det Kongl. förslaget, i fall det i sin helhet antages.

På grund häraf yrkar jag bifall till de 8 reservanternas förslag och i förevarande punkt den af Herr Danielson gjorda framställning.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de yrkanden som blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen propositioner så väl på antagande af den utaf Utskottets föreslagna lydelsen af ifrågavarande paragraf som ock på bifall till det förslag till lydelse af samma paragraf, som Herr A. P. Danielson i sin af åtskilliga utskottsledamöter biträdda, vid Utlåtandet fogade reservation framställt; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som vill, att § 1 uti det af Särskilda Utskottet under 1:sta punkten af Utlåtandet N:o 1 framlagda lagförslag skall i oförändradt skick godkännas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beslutat, att nämnda § skall erhålla sådan förändrad lydelse, som föreslagits uti den af Herr A. P. Danielson m. fl. afgifna, vid Utlåtandet fogade reservation.

Omröstningen försiggick och utföll med 44 ja mot 153 nej; hvadan beslut fattats i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

*Angående
förändrad
organisation
af landt-
försvaret.
(Forts.)*

Sedan resultatet af omröstningen för Kammaren tillkännagifvits, yttrade

Herr Wedberg: Jag ber att få anmäla min reservation mot Kammarens nu fattade beslut. Jag vill nemligen icke blifva misstänkt att hafva bidragit till detsamma.

Äfven Herrar Friherre *Stackelberg* och *S. Ljunggren* reserverade sig mot det fattade beslutet.

Den vidare föredragningen af det föreliggande lagförslaget uppsköts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde komme att fortsättas; och åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.